

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

Vericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
LICHTINGENDIENST TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN

Ijzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

HEEREN EN KINDER KLEEDING

PEEK & CLOPPENBURG

KLEEDING HAAR MAAT

HOUD: Iets over Nederland en de Koloniën. — Wat is Animisme? — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties van 13 tot 20 Juli 1921.

Hij leest van Europa en van Azië en wil weten waarom Azië zooveel grooter is dan Europa; hij leest van volken en hunne koloniën en rust niet, alvorens hem eene verklaring wordt gegeven hoe toch Nederland zoo klein, zijn koloniën zoo groot en waarom die koloniën de onze zijn. Hij is de man

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer A. J. GOOSZEN, Landrechter te Solo (Java).

in wording, die het hoe en waarom der dingen weten wil en stamelend uiting geeft aan den drang naar doorgang van het wereldraadsel. En de leermeester, aan die vragen, welke des kinds zijn, gewend, weet een bescheid te geven waarmede de kindermund voor 't oogenblik gesnoerd is, maar... leermeester en leerling beiden, zijn en blijven onvoldaan.

Dat Nederland klein is en de koloniën groot zijn, het kan het kind nog worden bijgebracht door mid-

Aangeboden

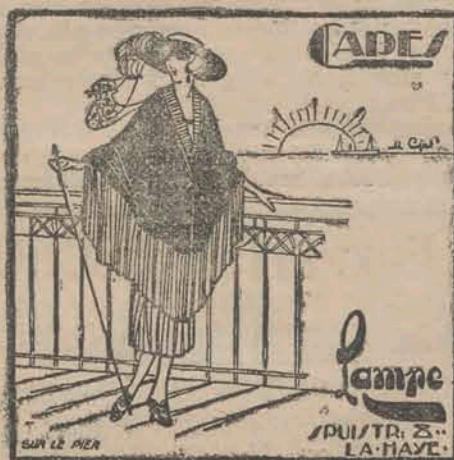
bij de Dames VAN DER CHIJS, Den Haag, Theresiastraat 59, een groot gedeelte van haar gemeubil. Heerenhuis voor 4 pers., zonder pension en bediening, voor de prijs van f 400.- per maand voor 1 jaar of langer.

JULIEN & RICHARDSON BENNERNAGEL AMSTERDAM

Reguliersbreestraat 31-33 - Tel. N. 2943

.. Algemeen Assurantiekantoor ..

AGENTEN GEVRAAGD.

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 *hoek Heeregracht* - **Amsterdam**

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansen & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co. Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

H **Hammond School en COPIEERINRICHTING**
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
beleefd aan als oudste inrichting op
dit gebied voor de levering van correct
schrijf- en copieerwerk.
Strongste discretie verzekerd. 82

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden

Door onze veeljarige practijk kunnen wij
U het beste leveren, in de meest kostbare,
maar ook in de eenvoudigste uitvoering.
Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingeries - Bedlinens - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen
Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op
iedere aanvraag franco.

**Specialiteit: Tafel-, Bed-
en Huishoudlinens**
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

MAGAZIJN VAN
Heerenhoeden en Pelterijen,
EDUARD PELGER,
Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

Terwijl Gij rust, werken Uw
..... advertenties voor U

del van vergelijking, maar waarom die uitgestrekte koloniën nu juist de onze zijn en niet die van een ander volk, ziedaar een probleem, waarbij ook de meester zijn onmacht voelt. De geleidelijke gedachtengroei bij den man heeft hem tot het inzicht gebracht dat hij, ook hier, niet weet, niet weten kan en éénzelve proces van ontwikkeling zal het kind, later, tot dezelfde bewustwording leiden. Want, met de beantwoording dezer vragen aan de hand der historie, met een heenwijzen naar voorvallen en personen, blijft de zaak zelve onverklaard, wijt dan weer andere vragen komen opdagen. Vragen doen vragen rijzen, zonder tal, zonder einde. En hierop immers loopt alle menschelijk weten uit dat, naar het woord van een wijsgeer der Oudheid, de mensch niet weet.

Zoo heeft men dan te doen met een wonder, maar een wonder, dat zich geopenbaard heeft in eene werkelijkheid, gelijk de menschheid, beperkt in haar vermogens, die verstaat krachtens eene der haar geschonken hoogste gaven: de Rede. In die werkelijkheid ademt zij, aan die werkelijkheid heeft zij zich te geven. Nederland heeft koloniën in Oost en in West en ze beslaan bijna honderdmaal de oppervlakte van het Moederland. Spreekt men dan van een taak welke het laatste te vervullen heeft, dan wordt deze met het woord „reusachtig“ bij benadering aangeduid. Een taak eerst sedert kort aangevaard. Niet dat in vorige eeuwen deze gewesten van Nederlandsche regeeringszorg zouden zijn gespeend gebleven — zij het allereerst een zorg voor eigen beurs — maar het aanvaarden eener taak als plicht, gelijk de gangbare meening van heden en die insluit het op zich nemen eener verantwoordelijkheid; deze is van de jongste tijden.

Een bestuur in Indië dateert van onze eerste vestiging af, maar een bestuurstaak in dezen zin, in het belang der bevolking, is van recenten datum. Het kan de voorgelachten niet worden aangerekend dat zij te werk gingen naar begrippen, opvattingen, denkbeelden, welke niet meer van dezen tijd zijn; hunne groote verdiensten bestaan hierin, dat zij, laat men een kort Engelsch interregnum er buiten, door een allermerkwaardigst expansief vermogen meer dan drie eeuwen vasten voet hebben gehouden in Indië, dat zij den grondslag hebben gelegd voor Groot-Nederland en aldus aan het huidige geslacht hebben nagelaten een rijke erfenis, maar waarvan dit land slechts een zeker vruchtgebruik heeft en die steeds moeilijker te beheeren valt. Volgende geslachten zullen met betrekking tot dat beheer hooger maatstaf aanleggen dan dit ten opzichte van vorige, omdat aan dezen tijd hogere eischen zijn te stellen dan aan het drie-euwsch tijdperk dat daaraan voorafgegaan is.

De vooruitgang der wereld — trots de diepste inzinking — aan welke wel eens wordt getwijfeld, maar welke nochtans is, zou het bewijs alleen maar zijn te leven op practisch-historisch gebied, die vooruitgang, spiraalsgewijze voortbewogen door de eeuwigheid en zonder welke geen geordende menschheid denkbaar ware, heeft aan Nederland als zijn jongste lessen op koloniaal gebied geleerd, dat het welzijn der Indiërs — en niet vóór alles hun stoffelijk welzijn — richtsnoer behoort te zijn voor een koloniaal beheer.

Daaraan zal het Nederland van heden hebben te voldoen, daarnaar zal het worden beoordeeld.

Eenmaal zal die taak vervuld zijn. Aan den verren wereldeinder worden de teekenen al meer zichtbaar, maar deze verschijnselen kunnen het land, dat, ook op koloniaal gebied, een naam heeft hoog te houden, slechts tot aansporing strekken voor verhoogde inspanning ten bate van de Indiërs, opdat, de tijden daarvoor rijp, in het boek der historie kan worden opgeteekend, dat het kleine land zijn plicht gedaan heeft en het hoofdstuk der kolonisatie afgesloten met een: eind goed, al goed, ondertekend door Bruin en Blank.

Inspanning van alle krachten tot het uiterste van de zijde der Overheid, maar daarnaast van den kant der Nederlandsche bevolking, uit welker midden

KON. ERK. PITMANSCHOOL
Staatsblad 37.
DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie,
Boekhouden, Staatsinrichting. 172
KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.
Directeur-Gen. T. v. D. VEEN.

de hulp en steun moet worden gevonden om die Overheid in haar moeilijk werk ter zijde te staan en het te verlichten.

Die hulp en steun tracht de Vereeniging Oost en West te geven; zij wil den band versterken tusschen Nederland en de koloniën, opdat het opvoedingswerk gedij; zij kan op resultaten wijzen. Sluit u bij haar aan, draagt daardoor het uwe bij aan de bevordering van het algemeen welzijn, aan het schoone en verhevene doel, om de Indische volkeren uiteindelijk een waardige, zelfstandige plaats te bezorgen in de rij der natien.

v. d. B.

Wat is Animisme? *)

In de uitgebreide rubriek van vreemde woorden en niet alledaagsche begrippen met welke de kortelings uit het Moederland geïmporteerde politiman in Indië zal kennis maken, neemt de term „animisme“ zeker niet de minst belangrijke plaats in. Hoewel het woord op zichzelf hem wel niet geheel onbekend zal zijn, mag nochtans met reden verondersteld worden dat het begrip hetwelk er door wordt uitgedrukt, hem slechts vaag en onbestemd voor den geest zweeft.

Waar het artikel „Djimat's en Misdrif“, opgenomen in ons Februarinummet van dezen jaargang, reeds met een enkel woord van animisme gewag maakte, moet een nadere uiteenzetting en verdieplijking, deze materie betreffende, geenszins ondienstig worden geacht. Voor een juist begrip toch van aard en karakter van het djimatwezen, is eenige elementaire kennis der animistische denkwijze en wereldbeschouwing volstrekt onmisbaar.

Reeds werd in het boven gereleveerd artikel uiteengezet, dat in algemeenen zin onder animisme valt te verstaan: een vorm van heidenschen natuur-godsdienst, volgens welke men zich de gansche zichtbare schepping bezielde denkt door onzichtbare op zich zelf staande onderling onafhankelijke geesten, demonen etc. — Het is een sterk geprotonceerde vorm van natuurverering, in welke voor eenheid van Godsbegrip geen plaats is. Geen wonder dat bij een in dergelijke gedachtegang passeren staat van zaken geraden is, zich tegen den toorn en daaruit voortvloeiende kwade invloeden dier onzichtbare machthebbers te vrijwaren wijl het in huane macht ligt den mensch ongeluk, ziekte of hulpelooze aardsche stervelingen daartegen verzet mogelijk is.

Waar eenerzijds nochtans de natuurlijke drang tot verweer en zelfbehoud geen volsprekte hieldelijheid gedooft, daarentegen anderzijds elke actieve verdediging tegen onzichtbaar dreigend onheil practisch onmogelijk is, valt het niet te verwonderen dat men de wellicht vijandig gezinde macht in voor zich gunstigen zin tracht te beïnvloeden, door Haar te vermurwen middels blijken van eerbied en onderwerping, belichaamd in stoffelijke offers.

Meesttijds deponert men deze ter plaatse waar de te eeren geest verondersteld wordt te huiszeten, soms ook laat men ze in een mandje of eenig vlechtwerk, dan wel middels een klein bamboevlotje de rivier afdriven of plaatst ze op den viersprong van verkeerswegen. Eetwaren zooals rijst, vruchten, gebak, alsmede welriekende bloemen en niet zelden eenige muntstukken, spelen bij deze soort van offers de hoofdrol, terwijl bovendien „merjan“ (= een harsachtige wierook) gebrand wordt ter eere der onzichtbare Macht aan welke het offer wordt opgedragen. Talloos schier is de verscheidenheid van vormen onder welke het animisme zich uit. In verband met het boven reeds medegedeelde kan het geen verwondering baren dat natuurver-

*) Deze belangrijke beschouwing is ontleend aan het April-Nr. van de „Ned.-Indische Politiegeds“.

PERRY & CO.
AMSTERDAM - ARNHEM - 's-GRAVENHAGE
UTRECHT - GRONINGEN
199
HUTKOFFERS

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden
Opgericht 1838
te 's-HERTOGENBOSCH
 DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. H. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNIGQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.
 MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.
 DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

schijnzelen, welke worden waargenomen zonder daarvoor eene verklaring te kunnen vinden almede worden toegeschreven aan de werking of tusschenkomst van geesten hetgeen vaak leidt tot in het oog der Westerlingen al zeer zonderlinge opvattingen.

Van het wezen der zon- en maanclipsen b.v. heeft men niet het minste wetenschappelijk begrip; op Java meest gangbare voorstelling is, dat een reus het verduisterde hemellichaam tracht te verdrinken, weshalve dan ook, zoolang het verschijnsel duurt, op rijstblokken, kentongan's of andere geraasmakende voorwerpen geslagen wordt, met het doel dien reus af te schrikken en te verjagen. Soortgelijke naïve voorstellingen heerschen eveneens ten opzichte van het verschijnsel „aardbeving“; (Indoe) hier is het een reusachtige, monsterlijke draak, die verondersteld wordt in de wereldzee te wonen, en welker kronkelend samentrekken de aarde in dreunende en trillende beweging brengt. Ook de onschuldige regenboog ontsnapt niet aan kinderlijk-fantastische voorstellingen; zij wordt geacht de brug te vormen, langs welke de vrouwelijke hemelbewoners (widadari) op aarde plegen weder te dalen. Slaagt men erin één dezer houri's tijdens haar bad in een of andere eenzame bosch-plek te besluisen en te bemachtigen, dan is men naar het volksgeloof wil, in het bezit eener ideale echtgenoot en huisvrouw.

Zoo ook worden vulkanische eruptie's vaak toegeschreven aan den toorn van den berggeest, wiens bestaan evenmin betwijfeld wordt als dat van den in het woud huizenden boschgeest of van den in rivieren en watervallen vertoevende watergeest. Het Zuiderstrand staat onder de speciale heerschappij eener vrouwelijke geest, algemeen op Java bekend als „Ratoe Kidool“ of „Nja Lôrôh Kidool“; zij is de erkende eigenaresse van den vischrijckdom, van de eetbare vogelnesten, (*) en van de in de strandwildernissen rondzwerfende buntgekudde (*) Hâar gelden dan ook in het bijzonder de vissers, door visschers, vogelnestplukkers, jagers en boschproductenziekers der Zuidkust, vóór den aanvang hunner beroepsbezigheden gebracht. Alvorens eene nieuwe woning te betrekken, moet een offermaaltijd (slamatan of sedeka'han) den huisgeest gunstig stemmen ten opzichte der bewoners, hetgeen bovendien telkenmale pleegt te geschieden, zoo vaak de familie naar aanleiding van ziekte, ongeval of tegenspoed reden meent te hebben om te vreezen, bewust of onbewust het ongehoogen van dien potentaat te hebben gewekt; zoo ook is het in Indië zeer veelvuldig voorkomende en vrij algemeen verbreide wierookbranden in huis tijdens den Malam Djoemaat, te beschouwen als een uitdrukking van eerbetoen aan den beschermgeest van het huis. *) Oude zware boomen worden niet zelden

beschouwd als woonplaatsen van geesten, hetgeen verklaart dat voor het eventueel vellen ervan, somwijlen geen werkwilligen zijn te bekomen alvorens de geest die er in huist, middels offermaaltijd en gebed is verzoend geworden met deze versterking zijner woonstede; bijzonderlijk draagt men den alouden heiligen boom der Hindoe's, den statigen waringin, bijgeloovigen eerbied toe. Men kent ook wel beschermgeesten, welke invloedseer zich over eene gansche dessa (inlandsche dorpsgemeenschap) uitstrekt. Zoodanige geest duidt men aan als „dang-dessa“ en wordt meesttijds verondersteld te huizen in zware eerbiedwaardige boomen, spelonken, rotsen e.d. Hem brengt men offers teneinde onheilen en rampen van de dessa verre te houden, opdat men bevrijd blijve van epidemie, veepest, misgewas enz.

Waar de rijst zulk een voorname rol speelt in het volksleven, zal het duidelijk zijn dat ook de rijstgeest vooral niet mag veronachtzaamd worden; — naar de oude overleveringen verhalen werd de rijstplant aan de Aarde en hare bewoners geschonken door eene vrouwelijke geest, in de Javaansche mythologie bekend als „Dewi Sri“. Het beslist vrouwelijke karakter dezer mythische figuur verklaart tal van eigenaardige gebruiken, welke diepere symbolische beteekenis door de overgrote meerderheid niet wordt bevroed. In dit verband zij hier herinnerd aan de omstandigheid dat weliswaar het plantklaar maken der rijstvelden zooals ploegen, eggen en spitten door mannen wordt verricht, doch het eigenlijke planten der rijstspuitjes bij uitsluiting door vrouwen geschiedt. Eenzelfde verschijnsel trekt bij den oogst de aandacht — het transport der saamgebonden schoven komt weliswaar meestdeels voor rekening der mannen, doch het snijden der rijpe aren (hetgeen eerbiedig halm voor halm doch nooit in massa plaats heeft) is uitsluitend aan vrouwenhanden overgelaten. Meermalen ook komt het voor, dat de inlandsche landbouwer tijdens het rijpen van het gewas, het bevoeiingswater zijner sawah vermengt met roedjak, *) aan welke handeling de gedachte ten grondslag ligt, dat het (immers door een vrouwelijke geest bezielde) gewas zwanger is en mitsdien dezelfde duistere verlangens ondervindt, als die welke der zwangere vrouw veelvuldig plegen te bestormen (njidam). De offermaaltijden, welke op het rijstveld zelve worden gehouden, hebben ten doel de machtige geesten te beïnvloeden tot het geven van voorspoedigen oogst, of tot dankzegging na verkregen medewerking. Als uiting van animistische denkwijze verdient voorts vermelding het eigenaardig gebruik, in de inlandsche wereld bekend als „kemanten pari“; uit de fraaiste aren welke de oogst opleverde, pleegt men twee bossen samen te stellen welke tezamen het zoogenaamde rijstbruidspaar vormen en onder gejuich en gamelanspel plechtiglijk in optocht naar de rijstschuur (loemboeng) worden geleid. Niet minder eigenaardig is de hier en daar nog trouw in eere gehouden, uit lang vervlogen tijden bewaard gebleven gewoonte om in een der hoeken van het erf waarop de woning staat enkele rijsthalmen te kweken; op het eerste gezicht zou men geneigd zijn te gelooven, dat zij geheel toevallig uit enkele wellicht verloren gegane padikkorrels zijn opgeschoten, hoewel inderdaad hier allerminst van „toeval“ sprake is. Deze schijnbaar vergeten halmen symboliseeren integendeel een zuiver animistische gedachtegang; bloeit het gewas voorspoedig, zoo zal Dewi Sri gewis Hare gunsten niet ontzeggen en ongetwijfeld rijken oogst schenken; — kwijnen de proefplanten, dan is Hare gunst blijkbaar van belanghebbende afgewend, zoodat bijzondere offers noodzakelijk zijn teneinde die weder te verwerven en daardoor misoogst uithoofde

beleid deze kleine concessie aan de heerschende begrippen te doen, daar behoeft de tegenover specifiek Indische toestanden volkomen vreemd staande moederlandsche leek ten deze geen dom-eigenwijze houding aan te nemen gelijk tot eigen schade herhaaldelijk gebeurt.
 *) Roedjak is een mengsel van aan schijfjes gesneden onrijpe vruchten en komkommers, genuttigd met scherpe saus van soja, Javaansche suiker en lombok.

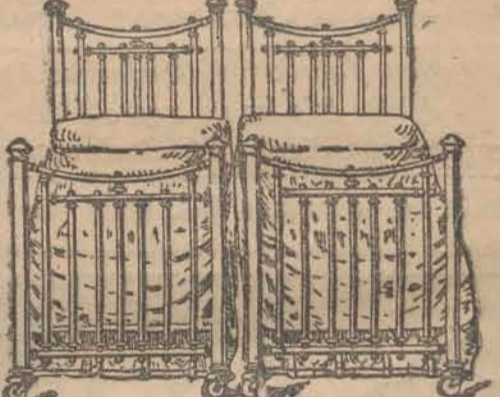
De eetbare vogelnesten, welke in grooten getale langs de geheele Zuidkust van Java worden aangetroffen, zijn vrijwel altijd op slechts met levensgevaar te bereiken plaatsen langs rotsige steilten aangebracht. Het winnen ervan is een monopolie van het Gouvernement en vormt een der bronnen van Rijksinkomsten. De Staat exploiteert de vindplaatsen (van welke Karang Bolong op de Zuidkust van Kedoe de voornaamste is) evenwel niet zelve, doch verpacht het recht tot inzameling periodiek aan den meestbedende.
 De nesten vinden in hoofdzaak afnemers onder de Chinezen, zoolvel als lekkernij, als in den vorm van aphrodisiaca.
 *) De Banteng is het wilde Javaansche rund; de bantengsluier, die een zeer onstuimigen en strijdlustigen aard bezit, is een toonbeeld van kracht, offert zich voor de veiligheid der kudde zonder aarzeling op en is zelfs voor den koningslijger een gevreesde wederpartij.
 *) Zie „Djimat's en Misdrif“ in ons Februari-nummer van dezen jaargang.
 *) Het geven van zoodanige slamatan valt, óók voor pur sang Europeanen, in menig geval te préféreeren boven een laatsdunkend ridiculiseren van dit gebruik. Het is in staat veel kleine plagerijen, van welke de dader steeds op het merkhof ligt, te voorkomen, terwijl de geringe kosten welke ermede gepaard gaan, voor niemand een beletsel zullen zijn. Waar niet slechts groote industriele en landbouwondernemingen op geregelde tijdstippen het gebruik plegen te volgen, doch zelfs de Staat het niet beneden zich acht uit wijs

BATIK VERVEN
 Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
ATELIER VOOR ONDERRICHT.
 OPGERICHT 1887.
FIRMA TENZER,
 Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
 KUNST-SCHILDERSARTIKELN.
 Voorwerpen om te Snijden, Branden, Beschilderen, enz.

L. E. NIEUWENHUIZEN
 LEIDEN - HOLLAND 126
 Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
 Groen „ (wasschensoort)
 HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels“
 SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

GROTE SORTERING
 LINGERIE EN
 HUISHOUD-
 GOEDEREN
 INDIESE UITRUSTINGEN
 HUWELIJSUITZETTEN
 v. s.
GERZON

W. J. M. SIMONIS
 voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
 GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
 TELEFOON H. 2120 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN
 Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
 Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—7 uur.

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
 voorheen P. J. JANSEN.
 Eenig adres: **Koninginnegracht 1D.**
 (over Hoofd-Ingang Dierentuin)
 te 's-Gravenhage.
 Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852
 Auto's voor Trouwgelegenheden
 en Maand-Auto's
Dag en Nacht geopend

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—21

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Seden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 % gewaarborgd.

124

HESSELS & MAKES

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel
Huis 1ste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat 15

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

Perfect Boston, Fox-trot en One-step of Tango voor f 30.-
in zes privé-lessen, bij **Bé W. Meulman** (v.d. Haagen's Dans-Instituut)
Willemstraat 20-22 - 's-Gravenhage - Tel. N. 3068
Modernste stijl en variaties door hem uit Londen en Parijs medegebracht. Vraag
inlichtingen bij het gegoede Haagsche publiek.

van regengebrek, veldmuizen, walang sangit of omh mentek te voorkomen. *)

Geen rechtgeaarde huisvrouw zal na zonsondergang hare rijtschuur ontsluiten, doch zorgvuldig ervoor waken dat de voor het gezin benodigde hoeveelheid voedsel, reeds vóór het invallen der duisternis, binnenshuis is; in het bij duisternis en ontijd openen der bewaarplaats en daaruit verwijderen van een deel der aanwezige voorraden toch, zou de geest wellicht eene aanduiding van mindere appreciatie en gebrek aan gastvrijheid kunnen zien, hetgeen zich later door vermindering van overvloed zou kunnen wreken.

Op dezelfde grondgedachte berust de ingewortelde neiging om het doen van betalingen, schulddegingen enz. na zonsondergang te vermijden en daartoe liever den volgenden ochtend af te wachten; men late dan ook na, den inlander bij avond om betaling te manen, wijl men ervan kan verzekerd zijn, aan doovemaafsdeur te zullen kloppen. *) Spreekt ook wel vanzelf, dat geen dessahoofd zal trachten om b.v. belastinggelden te innen op een tijdstip, dat tegen de algemeen terzake gehuldigde begrippen lijnrecht zou indruischen; er zou niet slechts geen cent binnenkomen, doch de betrokken loerah zou zich voor altijd onherstelbaar impopulair hebben gemaakt. Men gaat zelfs zoover om het aanvegen van den vloer en verwijderen van huiselijke afval zooals etensresten e.d. des avonds te vermijden en, indien eenigszins mogelijk, uit te stellen tot na het aanbreken van den nieuwen dag.

Ook de ceremoniën bij ziekte zijn in hoofdzaak op te vatten als geestenbezwingingen en duivelbanerij. Weliswaar is men even kwistig met het foedien van in- en uitwendige medicijnen als elders, doch buitendien neemt men veelvuldig de toelucht tot handelingen van meer of minder sterk geproforceerd magisch karakter; behalve het aanrichten der onvermijdelijke sedekahan, vindt veelvuldig toepassing een onder de naam „semboer” bekend ritueel, waarbij de patiënt door den behandelenden geneeskundige (doekoen) onder het geprevel van toepasselijke formules wordt beblazen en bespuwd. Een en ander berust ook hier op de grondgedachte, dat booze geestelijke invloeden de oorzaak der ziekte zijn, weshalve door offermaaltijd éénerzijds, door tusschenkomst van den met het onzienlijke in contact staanden doekoen anderzijds, gepoogd wordt den geest, die van het zieke lichaam bezit nam, tot vrijwillig of gedwongen heengaan te bewegen waardoor de ziekte zal wijken.

Merkwaardig ook is de geheel in het kader der animistische opvattingen vallende bekendheid en vereering, welke een oud kanon van Portugeeschen oorsprong, zelfs in verwijderde Gewesten van Java geniet. Bedoelde vuurmond ligt buiten de oude Poort der Batavia'sche Benedenstad op het terrein vóór de voormalige pakhuizen der Oost-Indische Compagnie.

Het wordt geacht een „mannelijk” kanon te zijn, in tegenstelling met een ander dergelijk kanon hetwelk te Soerakarta aanwezig is en verondersteld wordt „vrouwelijk” te zijn. Aan het mannelijke kanon wordt, door de werking van den mannelijken geest die het bezielt, het vermogen toegeschreven om de vruchtbaarheid der vrouw te bevorderen; vrouwen wier huwelijk kinderloos is, plegen zich schrijlings op het kanon te zetten en er hare offers op of naast te deponeren. Een oude overlevering wil dat, indien dit kanon en het bovenbedoelde vrouwelijke dito elkaar ooit ontmoeten, deze gebeurtenis het einde der Westersche heerschappij over Java zal inluiden; sommigen gaan zelfs zoover van te beweren, dat het mannelijke kanon reeds eenmaal op weg gegaan is om die ontmoeting te bewerkstelligen, doch tijdig achterhaald en teruggebracht werd.

*) Walang sangit is een voor de te velde staande rijst schadelijke sprinkhaansoort, welke pénétrante geur dadelijk de aanwezigheid ervan verraaft; omh mentek is een bladziekte welke het gewas ondermijnt en naar inlandsch begrip veroorzaakt wordt door een geest in de gestalte van een kabouter.

ZOO JUIST ONTVANGEN:

Parakan Salak Thee,
kwaliteit en prijs als vóór den oorlog,
80 cent per pond.

VERRIJGBAAR BIJ
F. C. DE BRUYN
DANCKERTSTRAAT 43. - TELEF. 3361

Niet volledig zou dit overzicht zijn, zonder eenige aandacht te wijden aan een hoogst bedenkelijk maatschappelijk verschijnsel, in de inlandsche wereld bekend als „tjoelik”; om de daaraan ten grondslag strekkende gedachtingang duidelijk te volgen, is het noodzakelijk een korte uiteenzetting te geven van haar ontstaan, gevolgen en uitingen. — Bij inwijding van aanzienlijke bouwwerken, b.v. bruggen, tunnels, station e.d., volgt men de gewoonte om vóór de ingebruikneming ervan een karbouwenkop te begraven. Zoodanige inwijding toch gaat gepaard met offeranden en offermaaltijden, waarmede men de goedgunstigheid der onzichtbare Machten tracht te verwerven en dusdoende geheel blijft in de lijn der animistische opvattingen. Het vleesch van den geslachten buffel wordt bij den maaltijd verorberd, doch de kop, naar oud gebruik, bij het in te wijden bouwwerk begraven. Niet onwaarschijnlijk bezigt men hiervóór in overouden tijden menschenhoofden en was het gebrachte offer alzoo een menschenoffer. — ook thans nog vat bij de bevolking herhaaldelijk het denkbeeld post dat het Gouvernement tot eenigsoortig doelende hoofden noodig heeft en handlangers rondzendt om kinderen te rooven, teneinde hunne hoofden te bemachtigen. *) Hoe dwaas dergelijke opvattingen ook in ons oog wezen mogen, dwingt nochtans de practijk er de noodige aandacht aan te schenken, wijl helaas meermalen geheel onschuldige personen op onmenschelijke wijze dood de te hoop geloopte bevolking vermoord werden, doordat zij het ongeluk hadden bij volksgerucht te worden aangewezen als kinderrovers. *)

Na al het voorafgaande zal het geen verwondering baren, dat algemeen groote waarde aan deomen wordt gehecht; men beschouwt ze als min of meer duidelijke voortekenen, waarschuwingen of voorspellingen van geesten. Slechte droomen kunnen oorzaak zijn dat voorgenomen handelingen uitgesteld worden, of dat er geheel van wordt afgezien. Ook bij het vertoonen van den wajang (= nationaal poppentheater) verzuimt de dalang (= tekstverklaarder) nimmer, vooraf menjan te branden ter eere der geesten; — in iedere wajangvertooning toch schuilt een vaag godsdienstig element. Geen wonder dan ook dat bij feesten, huwelijksplechtigheden, besnijdenissen, herstel na zware ziekte enz., wajangvertooningen plaats hebben; — men meent zelfs dat van tijdige vertooning in sommige gevallen preventieve kracht kan uitgaan, en men er de hulp der geestelijke krachten door kan verwerven om onheil, hetwelk den belanghebbenden dreigt, van hem af te wenden. Dergelijke wajangvertooningen met preventiefdoel, duidt men op Java aan als „ngroewat”. — Alvorens dit overzicht te besluiten, behoort in dit verband nog melding te worden gemaakt van enkele hoogst merkwaardige uitvloeisels van animistische denkwijze. — Vrij algemeen bestaat de gewoonte, om jonggeborenen of omstréeks den veertigsten levensdag, het hoofd met uitzondering van een enkel vlokje geheel kaal te scheren; teneinde de diepere beteekenis hiervan te doorgronden, zij hier allereerst opgemerkt dat naar inlandsche opvatting een zeer nauw verband bestaat tusschen de ziel en de levende substantie van het lichaam hetwelk zij bewoont.

Elk deel dier levende substantie wordt alzoo geacht de drager te zijn van een geringe hoeveelheid „zielestof”, zoodat in dit licht bezien, het afscheren der haren bij zeer jonge kinderen het karakter aanneemt van een „haaroffer”, opgedragen in de hoop om door vrijwilligen afstand van een gering, voor het leven onschadelijk gedeelte van lichaam en ziel, het behoud van het geheele kind te verwerven.

*) Dat de verdenking zich meesttijds tegen het Gouvernement richt, is verklaarbaar indien men bedenkt, dat de groote bouwwerken uit den aard der zaken in de overgrote meerderheid der gevallen, door den Staat ondernomen worden.

*) Een twaalfstal jaren geleden werd een in verband met het heerschen der cholera uitgezonden ontsmettingsbrigade van den Gezondheidsdienst, op klaarlichten dag in de Nieuwe Voorstraat te Bandoeng door de bevolking aanvallend en afgemaakt, zonder dat het mogelijk was de gelukkigen, in wie men kinderrovers vermoedde, uit de klauwen der aanranders te redden.

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige practijk (oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupeur” NERLING te Brussel) worden systematisch schriftelijke lessen gegeven (ook naar Indië) ter bekwaaming in het geven van een chique coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleding. Prijs 13 lessen f 12.-, per geheele cursus slechts f 40.- (voortuitbetaling). Vraagt uitgebreide prospectus aan INSTITUUT VOOR SCHRIFTELIJKE LIJKE LESSEN, Kapelstraat 3, APELDOORN. Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

TEL. 4782

DEN HAAG.

doeïsme en Islamisme, het geestesleven van den inlander op Java nog sterk door animistischen invloed wordt beheerscht, kan ons deze maatregel geenszins verwonderen; — wat toch is natuurlijker dan dat de herhaalde ongevallen, welke een bepaald kind treffen, worden toegeschreven aan een of andere booze Macht die het op het kind begrepen heeft.

Welnu, men zal den demon het spoor bijster maken. Listiglijk schenkt men het veel geplaagde kind tijdens eene periode van welzijn een anderen naam; komt de kwelgeest te avond of morgen opnieuw opdagen om zijn slachtoffer te bezoeken, zoo zal hij, op het hooren van den voor hem nieuwen naam, het kind voor een ander houden en heengaan om zijn prooi elders te zoeken. Dit verklaart tevens waarom menig inlandsche moeder, bij invallende duisternis met haar kind langs een eenzamen weg of kerkhof gaande, haren spruit quasi verschrikt uitscheldt voor *babi, tjelleng, andjing, monjet* e.d. Haar doel hiermede is slechts om booze geesten, welke eventueel in de schemering op prooi mochten loeren, van haar kind af te leiden en van de wijs te brengen; heerlijk naïef nietwaar?

Thans rest nog slechts met een zeer enkel woord melding te maken van het hier en daar bestaand geloof van den „weertijger“; ook dit geloof is in zijn diepsten grond te herleiden tot animistische denkwijze, hoewel de gedachtengang, waaraan het ontspruit, niet volkomen analoog is. Men duidt deze opvattingen ter onderscheiding somtijds aan met den term „vampirisme.“ In het kort komt het weertijgerbericht hierop neer, dat men zich menschelijke zielen voorstelt, bij nacht rondspokende in tijgerlichamen; — gelijk voorheen in ons vaderland algemeen aan den weerwolf werd geloofd, welk geloof trouwens ook thans nog niet geheel is uitgeroeid, zoo ook leeft op Java de overtuiging, dat sommige personen de gave bezitten zich desgewenscht in tijgers te metamorphoseeren, en in die tijdelijk aangenomen gedaanteverwisseling rond te dolen en wandaden te bedrijven, zonder persoonlijk herkend te kunnen worden. Met het Hindoesche dogma der zielsverhuizing heeft het vampiristisch begrip géén overeenkomst; dáár toch betreft het zielen van afgestorvenen die uithoofde van daden, in het jongstverloopen leven bedreven, in een hooger, doch ook wel in een lager leven werden gereïncarneerd ter herhaling van een aardsch bestaan; — hier echter is slechts sprake van zéér tijdelijke gedaantewisseling, waardoor momenteel kan worden opgetreden als tijger, doch de handelende geest die van een levend lichamelijk mensch is.

Het geloof aan den weertijger is hier en daar zeer diep geworteld; men verhaalt zelfs dat personen, die het geheimzinnig vermogen om zich in tijgers te veranderen bezitten, herkenbaar zijn door afwezigheid van kuitvorming (zoodat de achterzijde van het been, vanaf de knieholte tot den hiel, één rechte verticale lijn vormt) gepaard gaande met het ontbreken van het kuiltje in den bovenlip. Algemeen neemt men aan dat, zoodra de tijdelijke belichaming verlaten en de gedaante van gewoon mensch wederom is aangenomen, de betrokkene tevens de herinnering verliest aan alle als tijger bedreven wandaden. Aan bepaalde tooverformules, in de inlandsche wereld aangeduid als „*rapat*“, schrijft men het vermogen toe om den bezitter tegen weertijgers te beveiligen. Ter onderscheiding van de echte tijgers, zooals „*matjan gimbong*“, „*matjan toetol*“ en „*matjan goembang*“ (respectievelijk koningstijger, gevleete tijger en zwarte panter) duidt men den weertijger aan als „*matjan gadoengan*.“

Veel zou nog over dit onderwerp te zeggen zijn, terwijl andere voorbeelden waaruit het voortleven van animistische of daarmede gepaard gaande begrippen blijkt, ad libitum zouden zijn aan te voeren; immers gelijk tevoren reeds werd opgemerkt, is de verscheidenheid van vormen onder welke het animisme zich uit, welhaast onbegrensd. Het hoven gereleveerde zal echter voldoende zijn, om den leek enig denkbeeld te geven van den invloed dier voorstellingen op het volksleven. S.

Instituut W. G. TAANMAN

de Perponcherstraat 101—103 's-Gravenhage

- Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. c. Inst. voor de Marine, Milit. Acad., Cand. O.-I. amb.
- Afd. B. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Landbouwsch., Machinistensch., enz.
- Afd. C. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar. Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S.

..... Vereeniging voor Correspondentie-Onderwijs

Goedgekeurd bij Kon. Besl. 25-10-1912

Een **uitstekende** gelegenheid voor hen, die in Indië wonen en studeeren willen, biedt de Vereen. voor Corr. Onderwijs

Technische Cursussen: Ambachts, Machinisten, Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen: Boekhouden, Handelscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handelstalen, (Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden, Talen, Teekenen, Landbouwkunde.

Opleiding akten M.O. Wiskunde (Kl en Kv), Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), Teekenen (MA t/m Mk), Werktuigkunde (Kii), Zeevaartkunde (I), Schoonschrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177
AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

N.V. MEUBELFABRIEK V/H LE COINTRE & CO.

*Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Tapijten*

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen
HEULSTRAAT 13 naast „Boeatan“
— en NOORDEINDE 17a. —

zijn steeds voorzien van het
NIEUWSTE op het gebied van
DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Adverteeren doet verkoopen

dit verband zij hier tevens opgemerkt, dat het zit van eenige levende substantie naar inlandsche begrippen tevens de gelegenheid biedt, den zielsstand van hem of haar, van wien het afkomstig op willekeurige wijze te beïnvloeden.

Dit verklaart, waarom de doekoen, wiens magische hulp o.a. vaak in liefdeshistories pleegt te worden ingeroepen, zijnen cliënt veelal om enkele uren, nagels, een bezweete zakdoek e.d. van den bewerken persoon vraagt; — zelfs een portret in dezen laatste kan ter bereiking van het gestelde dienstig zijn. Het schenken van een haarlok voor eene schoone als souvenir aan haren aanbieder, is dan ook op Java vrijwel uitgesloten; immers, voor hem in het bezit daarvan te stellen, zou zij hem de gelegenheid verschaffen haren zielsbestand op voor haar wellicht hoogst ongewenschte wijze te beïnvloeden. Ook bij wraaknemingen, tot welk doeleinde de doekoen eveneens de aangewezen verschepersoon is, spelen de bovenopgesomde zaken om dezelfde reden een voorname rol.

In dit licht moet ook beschouwd worden het soms min-smakelijk gebruik, hetwelk weinig scrupuleuse schoonen plegen te maken van enkele, van haar stoffelijk lichaam emanerende zelfstandigheden, tot behoud of ter herwinning van mannelijke eide; als daadkrachtige ingrediënten vinden een weinig oorvuil, nagelvuil, neusvuil, alsmede een niet water aan te duiden, elke maand zich afscheidende, uitstek vrouwelijke lichaamsstof, in vele gevallen aanwending.

Tot een of meer kleine balletjes of kluitjes ter grootte van een speldekknop met elkaar vermengd, kunnen deze stoffen, in smakelijk toebereide spijzen opgezet, gemakkelijk en onbemerkt door den consument worden tot zich genomen; — in bediendensingen is het een secret de polichinelle, dat water waarin deze gediensstige huisgenooten hunne voeten hebben gewasschen, toegediend in koffie of sajoer, en de gunst hunner meesters of meesteressen kan worden verwerven.

Een nobeler doel tracht de moeder te bereiken, na het afvallen der navelstreng van haar kind, de zeggende vleeschelijke band zorgvuldig schoonwascht, en in een wit katoenen lapje naait met het oogt het kleine ingenaaide pakje bij wijze van djimat aan een handje om den hals van haar kind te hangen. Immers, de blijvende aanwezigheid van uit het moederlijk herkomstige substantie, zal ook een weinig van de ziel der moeder in de onmiddellijke nabijheid van het kind doen toeven, zoodat dit laatste min of meer onder moederlijke bescherming staat en de geestelijke band tusschen moeder en kind ononderbroken blijft bestaan. Voorwaar, een liepe en schoone gedachte!

Zuiver animistisch ook is de gedachtengang, welke ertoe leidt om kinderen, die veelvuldig door ziekten, ongevallen, rampen of plagen worden bezocht, een naam te doen veranderen. Waar in weerwil van deert twintig eeuwen geheerscht hebbende Hin-

Men meene intusschen niet dat deze diepere beteekenis van moeders steeds helder voor oogen staat of zelfs dat zij deze ook maar eenigermate bewust is. Hetzelfde zou men kunnen opmerken nopens hetgeen in deze verhandeling werd te berde gebracht inzake de rol der vrouwen bij planting en oogst der rijst, alsmede betreffende de proefplantjes den hoek van het woningerf. Het is hiermede gesteld als het zoovele oude gebruiken en zeden op Java; — desvraagd zal de inlander, zelfs al heeft de vrager diens verband, in de meeste gevallen slechts weten te antwoorden, dat deze of gene handelwijze „*adat*“ is, zonder van de die symbolische beteekenis bij machte te zijn uitleg te geven. Dat iets „*adat*“ is, zegt hem voldoende en vereischt zijns meens geen nadere toelichting; — hij handelt zóó en niet anders, wijl zijn vader, groot- en overgrootvader het vóór den zeden, zoo ook zullen zijn zoon, kleinzoon en achterkleinzoon het doen, wijl hij het deed. Men verstaat onder „*adat*“ het samenstel van oude, vaak uit lang vergeten tijden tot het nageslacht gekomen zeden, gewoonten en gebruiken van den meest uiteenlopenden aard, welke door vrouwenoude traditie zijn geheiligd en door den bij uitstek conservatief aangelegden inlander in hooge eere plegen te worden gehouden zelfs dáár, waar de oorspronkelijke beteekenis, gelijk trouwens bij de overgrooten meerderheid het geval is, volkomen in den nacht der tijden is uitgewischt.

WISBRUN & LIFFMANN

Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL

Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.
LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1,00

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Diners en Soupers.

125 **KOUDE EN WARME SCHOTELS.** J. H. M. KOETS

Hotel-Café-Restaurant

„Boschhek”

Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
Centrale Verwarming
Warm- en Koudwaterleiding
Kegelbanen Tennisbanen
Garage met werkplaatsen

Van 1 Mei tot 1 September dagelijks
van 6 tot 10 uur
DINER-CONCERT

Voor Hotelgasten en Bezoekers
heeft „Boschhek” **Luxe Auto's**
disponibel.

C. HOYNG

SPIJSTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda.

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gawe overkomst.

CASTRICUM N.H.

Hotel-Pension-Café-Restaurant

„DE RUSTENDE JAGER”

Aangenaam Zomer- en Winterverblijf
Prachtige Duinen en Bosschen
Matige Pensionprijzen

Sinds 1 April onder nieuw beheer.
Aanbevelend, J. BLAAUW.

**Persoverzicht uit de Indische Bladen
en Tijdschriften.**

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

G.-G. Fock in den Volksraad.

De *Loc.* interrumpeert naar aanleiding van de rede door mr. Fock den 17en Mei bij de opening van den Volksraad uitgesproken: Al dadelijk treft het verschil in vorm met soortgelijke toespraken van zijn voorganger. Een rede van gouverneur-generaal Van Limburg Stirum was een stuk persoonlijk proza. Deze rede van mr. Fock is in den onpersoonlijken kanselarijvorm opgesteld. Hierdoor mist zij de distinctie en ook het karakteristieke, welke bekoring verleenden aan de toespraken van den vorigen landvoogd. De winst aan duidelijkheid weegt hier niet geheel tegen op.

Naar den inhoud is de openingsrede van mr. Fock een omstandig uitgewerkte troonrede: de allernaaste toekomst beschouwd aan de hand van het recente verleden. Veelzins werd hierdoor de rede een opsomming en een besomming en ze vormt dientengevolge in mindere mate een eenheid dan de redevoeringen van den afgetreden landvoogd, wiens specialiteit het was met passende overgangen van het een op het ander te komen en die daarom tot het eind toe wist te boeien.

De rede van den nieuwen landvoogd is opmerkelijk, zoowel door dingen die worden genoemd, als door dingen die worden verzwegen.

Tot de eerste soort rekent het blad de onverbloemde erkenning van den Volksraadsarbeid en van de positie, welke de Volksraad zich daarmede verwierf. In overeenstemming hiermede is de toezegging, dat zoowel ten aanzien van het nieuwe octrooi der Javasche Bank als ten opzichte van het vraagstuk der Indische defensie het oordeel van den Volksraad zal worden gevraagd. Wij rekenen er ook toe de openbaring van het landvoogdelijk inzicht in den financieelen toestand, hetwelk, anders dan vermoedelijk tengevolge van Bataviasche persberichten werd verwacht, blijk geeft van rustig vertrouwen. De landvoogd acht den staat der Indische financiën „allermint zorgwekkend”, streeft wel naar bezuiniging, meer nog naar zuinigheid, doch staat tevens een krachtige ontwikkelingspolitiek voor. Een oordeel, dat verrassing zal brengen aan hen, die systematisch de soliditeit van den Indischen staat in verdenking brengen.

Tot de opmerkelijke uitspraken rekent de *Loc.* voorts de kloekke stellingname in het sociale probleem van den dag. Mr. Fock herhaalt met gelijke kracht het waarschuwend woord van zijn voorganger tot de achterlijken onder de Indische werkegevers en richt een even scherpe waarschuwing tegen de destructief tewerkgaanden onder de werknemers, met woordelijke aanhaling zelfs van uitspraken van den vorigen landvoogd. Bijzonderlijk het beginsel dat de bevolking haar billijk deel zal genieten in de winsten van het grootbedrijf, wordt door mr. Fock met ernst beleden.

Ten slotte rekent het blad tot deze eerste categorie de aankondiging dat de nieuwe bewindvoerder de richtlijnen, ten aanzien van het onderwijs onder het vorig régime getrokken, zal volgen. Waarbij zoowel verblijden kan zijn belofte aangaande de betere personeelvoorziening van het Europeesch lager onderwijs als zijn nadere toezegging van een zich meer aan de practijk van den landbouw aanpassend dessa-onderwijs.

Tot de dingen, die verzwegen werden, rekent de *Loc.* de Inlandsche beweging. Hierover bevat de landvoogdelijke rede geen woord, geen zinspeling zelfs. De erkenning in den passus over den Volksraad dat ook de inheemsche bevolking ruime vertegenwoordiging in dat college verdient, kan niet geheel vergoeden de omissie, dat geen enkel richtinggevend uittaling over de Inlandsche beweging werd gedaan.

De „*Loc.*” kan slechts hopen, dit blanco aldus te moeten begrijpen, dat de Gouverneur-Generaal eerst

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”

Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

*Alle Kamers zijn voorzien van Koud-
en Warmwateraanleg.*

Huis van den 1sten Rang

= Indisch Restaurant =

Waroong Djawa

Kortenaerkade 10 - DEN HAAG - Tel. 4882

Uitzending van Diners

met eigen oogen de practijk wil zien alvorens zijn credo te doen hooren.

Geen woord, verder, dat de buitenbezittingen tot eenig soelaas kan strekken in haar triest besef van stiefmoederlijkheid. In hoofdzaak zou de intreedende als toespraak tot een wetgevende raad van een gouvernement Java kunnen gelden.

Geen nieuwe perspectieven ook op het terrein der ziektenbestrijding, van het verkeer.

En slechts betrekkelijke bevrediging ten aanzien van de staatkundige hervorming. Want op dit stuk wordt onder voorspiegeling van „meest mogelijke spoed” al meteen een vol jaar respijt gevraagd.

In het geheel een rede in kleinen stijl, rustig bij het nuchtere af, zonder effectbejag en ook zonder veel effect. Het is de terugkeer tot de oude Hollandsche strakke bedachtzaamheid, die in zaken van staatkunde zooveel mogelijk het zwijgen oplegt aan het gemoed. Een terugkeer, welke velen met de „*Loc.*” zullen betreuren in een land, dat bij enkel verstandelijkheid al evenmin kan leven als eenig ander.

Het *Soer. Hbl.* van 18 Mei driestart naar aanleiding van deze landvoogdelijke rede o.m.:

„De rede van den Landvoogd bevat niet vele scherpe opmerkingen, maar die er zijn, worden gevoeld; hebben een striemend karakter, en vele ervan gaan in de richting van den heer Van Limburg Stirum, den vorigen Landvoogd.

Of wat dunkt U: is het gedeelte betreffende de financiën van Indië niet één lange aanklacht tegen het beleid van mr. Fock's voorganger? Bezuiniging is nimmer het wachtwoord geweest van dien voorganger-landvoogd. Zuinigheid is nimmer den ambtenaren als eerste eisch voorgehouden. Hetgeen overbodig was, kwam tot stand; hetgeen niet werkelijk noodig was, bleef niet achterwege, hetgeen zonder ernstig bezwaar kon worden uitgesteld, werd dóórgezet; hetgeen te weelderig was opgezet, werd niet ingekrompen of beperkt!”

„De rede van mr. Fock bevat overigens niet veel wat tot beschouwingen aanleiding geeft. Het karakter van dezen bewindsman weerspiegelt zich in zijn kans iederen regel van zijn betoog. Krachtig, dóórzettend, waarbij hij zich niet zal ontzien, wat schadelijk zou kunnen zijn voor een bloeiende toekomst van Insulinde, uit te roeien. Vriendelijke woorden heeft hij gewijd aan de afgetreden leden van den Volksraad; woorden van vertrouwen en bemoechting richtte hij tot de optredende leden. Mr. Fock sprak van de onderlinge waardeering en de „flinke samenwerking van alle inheemsche- zoowel als uitheemsche leden”. Dit zijn misschien de eenige woorden uit de rede, die ingewijden met een glimlach zullen voorbijgaan. Wij willen niets afdoen van de flinke samenwerking, die in den ouden Volksraad zou zijn geconstateerd. Maar de „onderlinge waardeering” liet wel eens iets te wenschen over. Wij denken even aan de anti-poden: Bergmeier en Abdoel Moeis, Van der Jagt en Tjokro!.....

Baars' externeering.

De *Loc.* van 19 Mei bevat de considerans van Baars' externeeringsbesluit, waarin de regeering vastlegde dat Baars een overtuigd aanhanger van communisme is, wiens gansche streven en werken sinds jaren gericht is op het kunstmatig verwekken van de woede van het volk tegen het gezag, dat tot de bescherming der zoogenaamde kapitalistische maatschappij dient. Baars propageerde in woord en geschrift dat in Indië een onhoudbare situatie bestaat, leidende tot revolutie, welk streven zeer gevaarlijk is, waar het gericht is tegen miljoenen analfabeten, bij welke tegelijk godsdienst en ras haat wordt aangekweekt en bevorderd. Dit wordt middels diverse citaten uit redevoeringen en schriften van Baars zeer breedvoerig gestaafd, terwijl als een poging om het streven om te zetten in daden kan beschouwd worden zijn optreden bij de vorming van den Soldatenraad, de opleiding tot propagandisten, de aansluiting bij de P. K. I. en bij de derde nationale.

Aneta seinde aan de *Loc.*, dat Baars en zijne 17-

Restaurant Royal

'S-GRAVENHAGE

Lange Voorhout 44 - Telef. 8580

Tel. 4060
MAISON VAN RIJN Meermalen BEKROOND
 CUISINIERS
 Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
 Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
 Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
 Warme Schotels, enz. enz.
 Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Dinners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Dinners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen	Dinners à f 1.12 Vleesch Groenten Aardappelen Toetspijs	Dinners à f 1.70 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toetspijs
---	---	--

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES

verkrijgbaar voor 24 Dinners tegen Gereduceerde Prijzen.
 24 diners à f 1.- f 23.- 24 diners à f 1.70 f 39.-
 24 porties soep . . f 5.-
 Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
 f 2.50 p. couvert.
 Menu op aanvraag verkrijgbaar. 220
 Verzoeken bussen te weigeren met verbroken controle-sluiting.

jarige Inlandsche echtgenote in een interview te Batavia mededeelden in Singapore Sneevliet te zullen ontmoeten, met wien zij dan gezamenlijk via Shanghai naar Siberië gaan. Baars zeide ervan overtuigd te zijn, dat over vijf jaar het oogenblik van zijn terugkeer naar Indië aangebroken zal zijn, omdat alsdan de sovjet-beginselen voldoende doorgevoerd zullen zijn.

De vervolging van Tjokro Aminoto.

Wij lezen in het *Bat. Nbl.*: De gerechtelijke vervolging van Tjokroaminoto, voorzitter der Centrale Raad van Islam, wegens deelneming, subsidiair medeplichtigheid aan de afdeling B-zaak, mag thans als voldongen feit heeten. Met de berechting der zaak-Alimin is de keten van bewijsmiddelen schakel voor schakel in verschillende processen gezocht en gevonden, gesloten — en dezer dagen kan het proces aanvangen. Wellicht is de dagvaarding reeds in zee gezonden.

Het heeft wel lang geduurd, maar een andere weg leek niet mogelijk. Had de justitie twee jaar geleden op de eerste aanwijzingen, dus direct na het Tjimarene-drama, een vervolging ingezet, — zij zou niets bereikt hebben, want iedere getuige zou stom geweest zijn. Stukje voor stukje moest het bewijsmateriaal worden bijeengegared, — een bijna hopeloos schijnend werk, dat echter vlotter ging, toen den beklagden in verschillende processen duidelijk werd, dat zij volkomen door hun leiders waren misleid en door de S. I. verloochend werden. Dat bracht de lieden er toe uit de school te klappen. — waartoe mede bijdroeg, dat het totaal verlies aan invloed, door Tjokroaminoto in den Volksraad geleden, hem heelemaal van zijn voetstuk had doen tuimelen.

Het verhoor, dat de C. S. I.-voorzitter eenige maanden geleden voor den procureur-generaal heeft moeten ondergaan, vormde de inleiding tot de nu aanhangig gemaakte vervolging. Dat verhoor, begonnen terwijl Tjokroaminoto te Weltevreden was om de Volksraadzittingen bij te wonen, dus ostentatief, was in het hiervoore geschetste proces een meesterlijke zet; het stelde klaar en duidelijk het feit vast, dat noch het voorzitterschap der C. S. I., noch het Volksraadlidmaatschap, noch beiden tezamen, ook maar eenigen invloed konden oefenen. Na dit verhoor waren nog maar enkele bewijsmiddelen noodig en die zijn thans gecompleteerd in het proces-Alimin.

Wanneer de zaak eenmaal voor het Hooggerechts-hof dient — (men weet, dat voor leden van den Volksraad het forum privilegium geldt, zoodat zij in eersten aanleg voor het Hooggerechtshof terecht staan) — zal blijken, dat het Openbaar Ministerie wel verre van bij de pakken neer te zitten, zooals sommigen schijnen te meenen, met eindeloos geduld en groote diligentie te werk is gegaan om het reeks van leugen en bedrog uiteen te rafelen.

O. F. I. zeep.

De Oliefabrieken Insulinde hebben zich in Indië op de zeepindustrie toegelegd. De J. B. kan vermelden, dat deze zeep met elk ander merk kan concurreren. De O. F. I. kan de zeep tegen zeer lage prijzen leveren — de grondstoffen zijn goedkoop — terwijl de afnemer noch vrucht op de grondstoffen, noch op de zeep zal hebben te betalen. De kwaliteit is goed en de prijs is laag. Twee factoren, welke ontegenzeggelijk er toe zullen medewerken, dat de zeep een groot afzetgebied zal vinden.

Bamboe voor de papier-industrie.

Het is reeds lang bekend, dat bamboevezels een uitstekende grondstof vormen voor de vervaardiging van fijnere soorten papier. Daar de transportkosten van de vindplaatsen naar bestaande fabrieken uit den aard der zaak zoo hoog zijn, was er tot nu toe niet van praktische uitvoering sprake.

Het laatste nummer van het *Bulletin of the Imperial Institute* bericht nu, dat in Indo-China twee fabrieken in bedrijf zijn gesteld (op tot date inge-richt) voor de verwerking van bamboe. Verder heeft een Engelsche firma concessie verkregen om bamboe te snijden op Trinidad en zij is een nieuwe

aanplant van 1000 acres begonnen. Ook in Birma, Madras en nog een paar plaatsen is concessie verleend voor bamboepapier-fabricage. Aldus het *Chemisch Wkbl.*

Wie entameert het eens hier in onze koloniën? (Java-Bode).

Een gouvernements meisjes H.B.S. te Weltevreden.

Het N. v. d. D. wijst op het onrustbarend aantal meisjes, dat straks de H. B. S. te Weltevreden gaat bestormen. Haar aantal bedraagt niet minder dan 45 pCt. van het totaal-cijfer der geslaagden.

Het blad betoogt, dat de stichting van een gouv. meisjes-H. B. S. wenschelijk is, want ook de bestaande particuliere inrichtingen kunnen slechts een bepaald aantal leerlingen verwerken. Ter zake om inlichting gevraagd, verzekerde men, dat, al kwam er een gouv. meisjes-H. B. S., de bestaande particuliere scholen daarvan geen schade zouden ondervinden, zelfs al zou de gouv. H. B. S. goedkooper werken. Zoo groot is de toeloop!

Na Djambi, Celebes.

Wanneer straks de Djambi-kwestie eindelijk opgelost zal zijn en de Indische Aardolie-Mij. in werking zal zijn getreden, dan zal het zaak zijn, dat de Regeering haar aandacht vestigt op de ijzer- en nikkelertsen van Celebes, die op ontginning liggen te wachten. In het laatste jaar hebben we weinig van deze aangelegenheid gehoord, maar toch zullen we met alle kracht hebben te voorkomen, dat ten aanzien van Celebes het allerongelukkigste voetspoor van Djambi wordt gedrukt en rijke hulpbronnen, die onafwijsbaar noodig zijn voor de ontwikkeling van het land, tal van jaren opgesloten blijven, omdat de politiek zich van de zaak heeft weten meester te maken.

We spreken, vervolgt de *Deli Crt.*, van rijke hulpbronnen, doch er zijn nog steeds beoordeelaars, die beweren, dat de exploitatie dezer ertsen in de eerste reeks van jaren niet loonend zal zijn. Hoe dat echter zij, er zullen, niet als met Djambi, jaren voorbij mogen gaan, alvorens dit vraagstuk is opgelost. Misschien dat Amerika, dat zoo happig is op deelname in de exploitatie van Ned-Indië waar het de petroleum betreft, ook zijn deel zal willen nemen in de ontginning van deze mineralen. Er schijnt ons, ook hier waar Staats-exploitatie stellig niet de snelste en voordeeligste vorm van exploitatie is, alles te zeggen voor een gemengd Staats- en particulier bedrijf, waarin de Staat voor een goed deel het heft in handen heeft en zich van de voordeelen van het particuliere bedrijf verzekert door deelname van gegadigden.

In elk geval dient er voortgang te komen; wie zich aan..... Djambi spiegelt, die spiegelt zich zacht.

UIT DE INDISCHE PERS.

Communisme en Godsdienst.

Het ontstaan van het communisme is eene beschikking Gods, welke ten doel heeft den strijd aan te binden tegen het kapitaal.

Zoo zegt althans de redactie van de „Sinar Hindia” in haar nummer van 5 Maart 1921, daarbij latende uitkomen hoe het communisme bij de toepassing van zijne actie echter geheel buiten elken godsdienst staat.

Wel stuurt het aan op algemeene naastenliefde, een beginsel dat door alle godsdiensten als goed is aangenomen.

De levensomstandigheden, waaronder alle volken der aarde tegenwoordig leven, worden gekenmerkt door eene armoede door druk van het kapitaal, welke het ontstaan van het communisme tengevolge heeft gehad. Eene bestudeering van de communistische wetenschap nu kan het volk leeren op welke wijze men het kapitaal doelmatig kan bestrijden.

Daartoe behooren o.m. de maatregelen van de opheffing van het privaats bezit en het in eigen handen nemen van het beheer der productiemiddelen.

Het is dus eene vergissing, wanneer men zegt dat

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA

LEIDSCHER KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
 AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
 Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
 INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
 61
 KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
 Lift. Centr. Verwarming

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 128
 Tel. Nos. H. 5045 en H. 5046.

Dejeuners, Dinners, Soupers
 Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Grand Hotel Restaurant „Central”

In alle Kamers warm en koud water
 De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble 126

WILLY HONSBEEK & A

N.V. Brood- en Beschuifabriek

„DE OUDE VETTE HEN”
 DEN HAAG
 bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuif,
 Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert 219

GRAND HOTEL COOMANS ROTTERDAM - HOOFDSTEEG

Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.

Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.

De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.
 De Directeur H. HOLTHAUSEN 62

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ DEN HAAG

Bijkantoren te AMSTERDAM, SANDOENG, SATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS 50

Vraagt de alom bekende

Z. H. B. Bieren

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT „DE ROEMER”
 WAGENSTRAAT 34 - TEL. 8221
 'S-GRAVENHAGE
 Restaurant à la Carte den geheelen dag
 Gelegenheid tot het geven van Bruifoften, Dinners en Soupers

Nederlandsch Indische. Escompto Maatschappij

Opgericht in 1857

Kapitaal f 50.000.000.—
waarvan geplaatst en
volgestort f 47.000.000.—
Reserve f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
'S-GRAVENHAGE,
Prins Hendrikplein 14.

Het Agentschap te 'S-GRAVENHAGE
belast zich met alle Bankzaken, alsmede
met aan- en verkoop van Effecten.
Neemt gelden à deposito en in rekening-
courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Commanditaire Bankvereniging VISSER & Co.,

Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens

Hypotheeken Assurantiën Spaarkassen

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
Inbraakvrije bewaarplaats.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
W. RIJSEN Gzn. 211

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—

Reserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	'S-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Delftshaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijenoord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHEVENINGEN

Deposito's

Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding
Handelscredieten

Voorschotten in Rekening-Courant
Gelegenheid tot Open- en Gesloten
Bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Gredietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 19.500.000.— 25 Kantoren

het communisme zich inlaat met den godsdienst en als er toch personen zijn die in die bewering blijven volharden, dan kan men dit niet anders toeschrijven dan aan onkunde op dit gebied.

Intusschen zijn er in Indië vele personen, die de communistische idealisten verwijten dat zij vijandig staan tegenover alle godsdiensten en ook tegenover den Mohamedaanschen godsdienst in het bijzonder.

Een der „rooden“ komt in hetzelfde blad daar tegen op en ontzenuwt die bewering door de aandacht te vestigen op het feit, dat het communisme den oproep voor den strijd tegen het kapitaal heeft gericht tot alle bewoners der aarde, zonder onderscheid van eenige godsdienstige gezindheid en met het doel tot algeheele aaneensluiting.

Stelde het communisme zich partij voor een bepaalden godsdienst, dan zou het nooit succes kunnen hebben en het is dus wel verplicht te handelen zooals het doet.

Het feit bestaat, dat de communist in het geheel niet onverschillig is voor godsdienstige invloeden, doch in den strijd tegen het kapitaal wordt daarmee geen rekening gehouden.

Tal van godsdienstig voelende lieden behooren tot de communistische partij en als de Islam zich daartegen zoude verzetten, zoude zij zeker op tegenactie van die partij moeten rekenen.

Verder redeneert deze roode aldus:
De Islam verbiedt diefstal.

In den tegenwoordigen tijd echter is het moeilijk aan levensonderhoud te komen en de menschen moeten zich toch voeden, willen zij niet van honger sterven.

Zij, die geen voedsel kunnen verdienen, worden wel gedwongen tot het doen van onbehoorlijke handelingen als roof, enz.

Nu zegt de menigte wel, dat het Opperwezen de wereldsche zaken zóódanig geregeld heeft, dat ieder een voedsel kan hebben en dat is ook wel juist, doch het zou ook wel eens kunnen zijn dat dat voedsel niet altijd op regelmatige wijze werd verkregen.

Het gebeurt thans veel, dat menschen wegens gebrek aan voedsel sterven.
Werk is niet altijd te vinden en tegen diefstal ziet men ook op.

De godsdienst is niet in staat die werkeloosheid te bestrijden en het is deze werkeloosheid, welke weer dieven van de menschen maakt.

Zoolang er een druk op het menschedom bestaat, zal er werkeloosheid zijn, die door den godsdienst niet kan worden weggenomen, omdat zij uit wereldsche toestanden is ontstaan.

En zoolang die gebrekkige wereldsche toestanden bestaan, is er weer een druk op het volk.

De godsdienst stuurt niet in de richting van het weg nemen dier gebrekkige wereldsche toestanden en zoolang die blijven bestaan, zal ook de arbeid slecht zijn, ook al is men nog zoo godsdienstig van aard.

En zoolang de proletariërs der geheele wereld zich niet vereenigen, kunnen de gebrekkige maatschappelijke toestanden niet verdwijnen.

Deze vereeniging kan onmogelijk tot stand komen, wanneer de communisten onderscheid maken tusschen de belijders van de verschillende godsdiensten en kan het communisme onmogelijk vijandig staan tegenover welken godsdienst ook.

Met eene opwekking tot steun en met eene verheerlijking van het communisme eindigt deze „roode“ zijn artikel.

Een Anti-Communistisch Nieuwsblad.

In de „Sinar Hindia“ van 7 Maart 1921 wordt melding gemaakt van de uitgifte van het te Djokjarta verschijnende anti-communistisch Nieuwsblad, met name de „Sworo Tomo“.

Het wordt uitgegeven in de Javaansche taal, doch in Latijnsche letterteekens en de redactie bestaat uit behoorlijk wetenschappelijk onderlegde heeren.

Te oordeelen naar de artikelen, welke tot heden in de „Sworo Tomo“ zijn uitgekomen, moet men, zegt de redactie van de „Sinar Hindia“, wel tot het

Restaurant KOLLÖFFEL

HEERENGRACHT 241 tusschen Gasthuismolensteeg en Raadhuisstraat.

AMSTERDAM - TELEF. N. 4390.

PLATS DU JOUR VAN 12-1.30 UUR.

Diners van 4-8 uur à f 1.40 (omvattende Soep of voorgerecht, Vleesch of Visch, Groenten, Aardappelen en Dessert).

ABONNEMENTSBOEKJES van 10 coupons f 13.—

Zondags geopend van 4.30 tot 7.15 uur.

Fa. A. C. LINSCHOTEN

Fred. Hendriklaan 211 Telef. Schev. 47

COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN.

Gas- en Kolenfornuizen. Huishoudelijke Artikelen.
Electrische Ornamenten. Strijkijzers. Comforen. etc.
BADEN & GEIJERS.

Zendingen naar O. en W. onder gar. en gaven overtocht

besluit komen van den kapitalistischen opzet van dit nieuwe blad, met het doel het kapitalisme te schragen.

Elk artikel houdt n.l. de noodige verwijtingen in tegen het stelsel en de richting van het communisme, dat zich door aaneensluiting tracht sterk te maken, omdat men het onder de tegenwoordige levensomstandigheden niet kan uithouden.

Die houding van deze schrijvers behoeft geen verwondering op te wekken, zegt de redactie van de „Sinar Sumatra“.

Die heeren zijn geslaagd in het leven. Honger hebben zij niet, het onderhouden van het gezin gaat vlot, de werkkring is niet al te zwaar en als zij dus niet voelen of willen hooren hetgeen zoo duizenden lieden dagelijks bezwaart, dan is dat wel te verklaren.

Waar zooveel tegenover elkander staan, wordt het solidariteitsgevoel niet bevorderd, al wekt de redactie van de „Sworo Tomo“ daartoe ook op.

De communisten in Indië hebben getracht op beschaafde wijze hunne bezwaren bij het kapitaal voor te brengen, doch hadden daarbij niet veel succes.

De redactie van de „Sinar Hindia“ vraagt thans alleen aan de redactie van de „Sworo Tomo“ om, waar van haar zijde aaneensluiting niet mogelijk en ook niet gewenscht wordt, op onpartijdige wijze naar hare stem, die ten deele ook de volksstem is, te luisteren en haar althans te willen overwegen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Bestrijding van het Groot-Kapitaal door Kapitaal.

In de „Perniagaan“ van 22 Februari 1921 wordt de heer Soerjopranoto „Radja Mogok“ genoemd, waarmede bedoeld zal zijn, dat hij de hoofdleider is van de werkstakingen, welke in Ned.-Indië plaats hebben en waarbij de wensch wordt uitgesproken dat het hem gegeven moge zijn de stakingbeweging in Ned.-Indië in de richting te leiden, zooals die thans in Amerika wordt gevolgd, n.l. door het grootkapitaal te bestrijden met kapitaal.

Gemeld artikel houdt verschillende beschouwingen in, welke op de stakingstoestanden in Ned.-Indië betrekking hebben; zij zijn dus van actueel belang en kunnen wellicht tal van personen interesseeren, die in het onderwerp belang stellen.

Aan het artikel is het navolgende ontleend:

Tot heden is, zegt de schrijver, de werkstaking van den werknemer een zeer scherp zwaard geweest in handen van dezen en door hem toegepast met het doel zijn wil door te zetten.

Het aantal werkstakingen in Ned.-Indië is niet gering geweest en aangezien dit strijdmiddel al zoodikwijls is toegepast, is de slotsom, dat iedereen er vrijwel beu van wordt of reeds geworden is.

De werkgever is door het scherpe zwaard in de eerste plaats ontstemd, doch waar elk scherp wapen tengevolge van het herhaaldelijk gebruik stomp wordt, zoo heeft de herhaalde werkstaking tot het gevolg geleid, dat de werkgever er vrij onverschillig tegenover staat, zich aan de nieuwe toestanden heeft aangepast en geleidelijk zijne voorzieningen heeft genomen.

De stakers moesten dientengevolge hunne zaak wel verliezen, zich overgeven en toch weer bij de vroegere werkgevers in dienst treden onder de vroegere arbeidsvoorwaarden, waardoor het bewijs werd geleverd hoe zwak hunne zaak eigenlijk stond.

Het groote publiek was evenmin goed te spreken over deze werkstakingen, aangezien de werknemer steeds de hoogste eischen stelde in den vorm van hooger loon en vermindering van het aantal uren en nog tal van eischen meer, die geheel in zijn voordeel waren.

In aanmerking genomen zekere algemeen erkende eigenschappen van de menschen, kan men wel begripen dat de werknemers, om het bereikbare te verkrijgen, het onbereikbare eischen, doch het was van hen niet goed gezien niet te vatten, dat, als de werkgever aan al de gestelde eischen voldeed, alles ook duurder moest worden tot schade van hen zelf en van het publiek, waartoe ook zij behooren.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Intero. 4737. Gede 5th Edition A. G. C.

HOEKER & ZN.
 Uitsluitend adres Heerengracht 435-437
 & Goud - Zilver &
 Paarden - Brillanten
 AMSTERDAM 192 Telefoon 309 Noord

Daarbij kwam, dat de Regeering al hare belastingen verhoogde, aan den handel hooge fiscale eischen stelde, hetgeen weer op het publiek werd verhaald. De kapitalist leed echter geen belangrijke schade; die gevallen zijn in Indië bekend dat de handel toen toestand zelfs misbruikte, het publiek exploiteerde en buitensporige winsten maakte.

De Inlandsche groote massa weef dat alles niet zo juist, doch zij weet thans toch wel hare persoonlijkheid op hooger waarde te schatten dan vroeger en is niet van plan zich te laten uitbuiten door de suikerindustrie, zooals vroeger heeft plaats gehad.

In Amerika, waar men dezelfde ervaringen als in Indië heeft opgedaan en de verschillende groepen evenmin zijn voldaan, zoekt de werknemer thans naar andere scherpe wapens dan de werkstaking om zijn wil door den werkgever te doen eerbiedigen.

De vakverenigingen daar te lande, hoewel over veel sterkere weerstandskassen beschikkende dan die in Ned.-Indië, zijn niet tevreden over het resultaat der werkstakingen en zijn van meening, dat deze in de praktijk voor de stakers bepaald gevaar opleveren en geldelijk schadelijk zijn voor allen.

Het schijnt, dat vooral de geschoolde leiders van de Internationale Machinisten Associatie, ter sterkte van 350.000 werknemers en met een weerstandskas van 2 miljoen dollars, zoeken naar dat nieuwe wapen, dat zij meenen gevonden te hebben in het middel door het groot-kapitaal met eigen kapitaal te bestrijden.

De aanleiding daartoe was het navolgende: In een machinefabriek, in de havenplaats Norfolk, brak een werkstaking uit, welke 627 werknemers omvatte.

De reden was, dat de werkgever het afgelopen werkcontract niet wilde verlengen met de vakvereniging en daarbij verklaarde dat hij, ook in de toekomst, niets meer met die vakvereniging wilde hebben uit te staan.

Nadat de werkstaking een of twee dagen had geduurd, kregen de leiders dier staking kennis van het feit, dat de Crossent Machine Works, één der grootste fabrieken van Norfolk, in moeijeligheden verkeerde, tengevolge van het niet nakomen van zekere hypothecaire verplichtingen tegenover een geldinstelling ter plaatse.

In verband daarmee droegen de stakingleiders aan de werknemers op om het door hen in die Bankinstelling gedeponeerde geld terug te nemen en toen het bleek dat de Bank daartoe niet terstond in staat was, stelden de leiders eene minnelijke behalving voor in dien zin, dat zij de hypotheek van de Crossentfabriek zouden overnemen.

Daartoe werd besloten en kwam de hypotheek in handen van de vakvereniging, met het gevolg dat deze dreigde de fabriek te zullen sluiten als de directeuren bleven volhardten in hunne weigering om een nieuw werkcontract te sluiten.

Noodgedwongen gaven de Directeuren toe en werd het loon van het werkvolk met 1 dollar per uur verhoogd, een loonregeling, welke later door de kleinere fabrieken ter plaatse is gevolgd.

Hiermede was wel de staking, doch de zaak nog niet afgelopen, want de Bankbesturen wilden geen gelden beschikbaar stellen als de directeuren der fabriek hunne verplichtingen volgens de vroegere voorwaarden niet nakwamen.

De stakingleiders hielden daarna en in verband daarmee eene vergadering en deelden aan de Bankinstelling mede dat het niet noodig was het contract met de vakvereniging nietig te verklaren, aangezien de Machinisten Associatie bereid was de schuld van de fabriek te betalen, welke geldelijke hulp werd aanvaard.

(Wordt vervolgd.)

LITERATUUR-OVERZICHT.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Afl. 1 van Dl. 77 opent met het eerste gedeelte eener studie van den hr. G. P. Rouffaer, getiteld: Was Malaka emporium

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
 VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Weltevreden, Rijkwijk 17; 198
 s-Gravenhage, Fluits 2; Rotterdam, Hoofdstad 26;
 Utrecht, Cheerstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

vóór 1400 A. D., genaamd Malajoer? en waar lag Woerawari, Ma-Hasin, Langka, Batoesawar? (met terreinschetsen van Djambi, oud-Singapoera en de Djohor-rivier). Hoewel de hr. Rouffaer over een meesterlijken stijl beschikt, is het niet gemakkelijk hem te volgen; hij overstelpt den lezer met historisch-geographische bijzonderheden, welke wijzen op zeer groote belezenheid en o.m. ten doel hebben aan te tonen dat de geleerde G. Ferrand zich vergist als hij beweert, dat de stad Malaka in vroeger tijd Malajoer was geheeten; die naam slaat op Djambi, volgens den hr. R. Deze studie neemt 174 blz. in beslag; de overige 40 bevatten de navolgende opstellen van bescheidener omvang: De raadselachtige toespraak van den Hindoe-Bard in de Maleische kronieken, door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel. — De Marindanim, door P. Vertenten (mededeelingen over hun kunde der sterren). — De inscriptie op het Manjagri-beeld van 1265 Çaka, door Dr. F. D. K. Bosch. — Het eerste Rama-reliëf van Prambanan, door Prof. Dr. J. Ph. Vogel. — Ten slotte notulen van de Bestuurs- en Algemeene vergaderingen van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, gehouden van 20 Nov. 1920—21 Mei 1921.

Dienst van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië.

Onder den titel Verslagen en Mededeelingen verscheen (bij de Javasehe Boekhandel en Drukkerij te Weltevreden) een publicatie bevattende een korte uiteenzetting van de betekenis der jongste wijziging in de Indische Mijnwet (Staatsblad 1919, No. 4), toegelicht door een kaart waarop zijn aangegeven de gedeelten van Ned.-Indië, welke, voor wat betreft de opsporing en ontginning van bepaalde delfstoffen, zijn gereserveerd of voor den particulieren mijnbouw zijn gesloten.

Blaadje van de Centrale Kas te Weltevreden.

In het Nr. van 15 Mei is opgenomen de tekst eener toespraak van Dr. J. H. Boeke tot de leerlingen van de Bestuurschool te Weltevreden op 23 April 1921, getiteld „De Inlandsche bestuursambtenaar en het Volksredietwezen.“ — De hr. W. L. Mesman schrijft over „Oogstmislukking en eenige gevolgen daarvan“, speciaal met betrekking op de afd. Indramajoe, waar de bevolking in hoofdzaak op de teelt van padi is aangewezen en daarin een hoofdbron van haar bestaan vindt.

Producten-belastingen.

De Javasehe Courant van 27 Mei j.l. No. 42 bevat de verschillende ordonnanties houdende instelling van tijdelijke belastingen op Indische landbouwproducten. In Ned.-Indië worden thans op dit gebied de volgende belastingen geheven:

1. de „Javatabakbelasting“, ingesteld bij de Java-tabaksordonnantie 1920 (Indisch Staatsblad 1921, No. 296);
2. de „Sumatratabakbelasting“, ingesteld bij de Sumatratabaksordonnantie (Indisch Stbl. 1921, No. 296);
3. de „koffiebelasting“, enz. (Ind. Stbl. 1921, No. 297);
4. de „theebelasting“, enz. (Ind. Stbl. 1921, No. 298);
5. de „suikerbelasting“, enz. (Ind. Stbl. 1921, No. 299);
6. de „suikerbelasting voor het jaar 1919“ (Ind. Stbl. 1921, No. 300);
7. de „kinabelasting“, enz. (Ind. Stbl. 1921, No. 301).

De vijf eerstgenoemde belastingen worden geheven over de jaren 1920, 1921 en 1922; de „kinabelasting“ wordt geheven over het tijdvak van 15 Juli 1918 tot en met 31 Dec. 1919. De ordonnanties bevatten de noodige voorschriften aangaande de berekening der belastingen, de aangiften, de aanslagen enz. (Handelsberichten, No. 748).

Sluyters' monthly East Indian Magazine.

Inhoud der Juni-afl. The past democratic administration in the Philippine islands, by A. v. Hartendorp. — The Federated Malay states, by W. Kaptein (with ill.). — The stranding of the steamer „Arakan“ of the Java Pacific line, by Capt. S. van Ronkel (with ill.). — Hotels of the Dutch East Indies, by H. C. Kakebeke (with ill.). — The story of the bamboo hat (with ill.). — Gandasali, by Mrs. Wiebenga (with ill.). — The charm of ancient Djoejakarta (with ill.). — Head-hunting in Southern New Guinea, by P. Vertenten (with ill.). — Remnants of bygone days, by V. I. van de Wall (with ill.).

Het Idjen-Hoogland.

Als uitgave van de Kon. Natuurkundige Vereeniging te Weltevreden is verschenen de tweede monografie van het vulkanische hoogland van het Idjen-gebergte. Een lijvig boekwerk, (met tal van platen en een kaart), waarin zijn vastgelegd de geologische en geomorphologische onderzoekingen van Dr. G. L. L. Kemmerling, gevolgd door de resultaten van een chemisch onderzoek der merkwaardige watersoorten van het Idjen-plateau en omgeving, door Dr. H. W. Woudstra.

Mededeelingen van den Burgerl. Geneesk. Dienst in N.-I.

Deel VI van jaarg. 1920 (Javasehe Boekhandel en Drukkerij te Weltevreden) bevat 1º. het verslag van den Gezondheidsdienst te Batavia over het jaar 1917, opgemaakt door

Oranjobank
 Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.
 Handelscredieten, Rekening-Courant,
 Deposito's Incasso's,
 Spaarbankboekjes rentende 4 pCt.

Nederlandsch-Indië.

7 pCt. Geldleening

groot

f 75.000.000.-

in Schuldbewijzen
 aan Toonder van f 1000.-,
 f 500.- en f 100.-.

Koers van uitgifte 100 pCt.

De Minister van Koloniën bericht, dat inschrijvingen op deze leening kunnen worden ingeleverd op

Vrijdag 22 Juli 1921

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur, te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage ten kantore van:

de Nederlandsche Handel-Maatschappij,
 de Nederlandsch-Indische Handelsbank,
 de Nederlandsch-Indische Escompto Maatschappij,

alsmede van:

de Amsterdamsche Bank,
 de Bank-Associatie Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853,
 De Twentsche Bank,
 Hope & Co.,
 de Incasso-Bank,
 Lippmann, Rosenthal & Co.
 R. Mees & Zoonen,
 Pierson & Co.,
 de Rotterdamsche Bankvereniging,
 Gebr. Teixeira de Mattos en
 Vermeer & Co.

Inschrijvingsbiljetten en prospectussen zijn bij alle bovengenoemde kantoren kosteloos verkrijgbaar.

De stortingen zullen moeten geschieden op

Woensdag 10 Augustus 1921.

Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar het prospectus.

DE BAS & Co., Bankiers
 HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
 BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

Safe-Inrichting.

TAAMS & KEYSER
 Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.
 Speciale afdeling Incurante Fondsen.
 Cultures - Industrie - Handel.
 Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
 COUPONS. REK-COURANT.

**NEDERLANDSCHE
 HANDEL - MAATSCHAPPIJ**
 Gestort Kapitaal f 80,000,000.-
 Statutaire Reserve 18,979,250.-
 Buitengewone Reserve 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.
 Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
 Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.
 In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
 ferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrifte-
 lijke of Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. —
 Deposito's. — Rekening-Courant. — Administratie van
 Effecten en alle andere Bankzaken.
RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S:
 Met één jaar opzegging 4½ pCt.
 Voor andere termijnen nader overeen te komen,

Algemeen Assurantiëkantoor DE BAS
 Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4650
 Bezorgt U elke gewenschte verzekering
 op de billijkste conditiën.

Handel- en Cultuur-Maatschappij
 Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 211
 Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.
IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.
 Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan
 van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
 Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op
 producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Ge-
 wassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals:
 Textiel-, Papier-, IJzer- en Staalwaren, Sundries,
 Levensmiddelen, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Voor **Collectieve** **Ziekte-**
Verzekering
 is de aangewezen Maatschappij
 de **Centrale-
 Onderlinge**
 Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.
 Pletterijkade 50 's-Gravenhage

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
 AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE
 Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta,
 Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobe, Makas-
 sar, Medan, Menado, Palembang, Pekalongan,
 Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore,
 Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.
 Kapitaal f 55.000.000.- Reserven f 43.000.000.-

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL
 Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
 Piet Heinplein, Tel. 1527 1535
 Bijkantoor: DEN HELDER,
 Hoofdgracht 37, Tel. 83.

Dr. M. L. van Breemen (hierin o.a. resultaten eener gehouden volkstelling, welke allesbehalve op vermindering of „uitsterven" der Inlandsche bevolking wijzen); 2°. De ontwikkeling van de parasiet der quartana in de Myzomia Ludlowie en haar overbrenging op den mensch, door Dr. B. Hylkema. Deel VIII van dienzelfden jaargang (het VIIe verscheen vroeger): Gegevens omtrent de Indicatoren der rattenpest op Java, door H. W. Hoesen. — Het afdriftingsvermogen van Oleum Chenopodii, bereid op de gouvernements rubber-onderneming Balong, door Dr. E. Waich. — Onderzoek naar den invloed van het gebruik van schoeisel op het aantal mijnwormdragers, door H. C. Comperts. — Over het immuniseerend vermogen van afgestorven virus fixe, door A. Pondman.

De malaise in Deli.
 De Ind. Merc. ontleent aan de Sumatra-Post, dat het totaal naar Java teruggezonden koelies in de eerste 4 maanden van dit jaar circa 10.000 bedraagt, dus gemiddeld ongeveer 2500 per maand.

In de gelijktijdige periode van het vorige jaar bedroeg het aantal repatrianten ongeveer de helft van het aantal nieuw aangekomen koelies. Thans is dit precies omgekeerd, of m.a.w. dit jaar werden tweemaal zooveel koelies teruggezonden dan dat er aankwamen, hetgeen dus beteekent, dat thans in dezen tijd van malaise en rubberinkrimping 100 procent van het aantal koelies meer wordt teruggestuurd dan in normale tijden. Toch wordt in ingewijde kringen dit cijfer niet als bijster hoog beschouwd; verwacht was een belangrijk hooger getal, gezien de omstandigheden waaronder de verschillende ondernemingen thans moeten werken. Ook in verhouding tot het totaal aantal der koeliebevolking van naar schatting 250.000 zielen vallen de gemelde cijfers mee.

Locale Belangen.
 Uit den inhoud van afl. 22: Inlichtingsbureau voor Locale Ressoorten, door J. W. Dujs. — Personeelsvoorziening en personeelsbesparing, door M. — Het systeem der Volksraadverkiezing aan de practijk getoetst, door M. van der Hilst. — Afl. 23. De waardevermeerderingsbelasting, door J. Suys. — Kromoblada (schrijven van den hr. H. F. Tillema).

Handleiding Inlandsche Bestuursambtenaren.
 Afl. 34 dezer serie behandelt het onderwerp (Hollandsche en Maleische tekst): Voorschriften omtrent veeteelt en paardenfokkerij, alsmede bepalingen welke daarmede verband houden. (Uitgave van de Commissie voor de Volkslectuur, druk van Ruygrok en Co. te Batavia).

Zendingsperiodieken.
 De Macedoniër. Juli 1921. Ons Zendingsonderwijs, door D. Bakker. — Midden-Java ten Zuiden. Zendingsgeschiedenis (vervolg), door D. Pol. — In de rubriek „Uit mijn Camera" o.m.: Dipo Negro, door C. van Duinen. — De „Hapotaan Kristen Batak". — Bijgeloof der Javanen. St. Claverbond. Juli 1921. Zijne Hoogheid de hadji, door J. Schots S. J. — Naar aanleiding van de nieuwe standplaats Soerakarta, door M. Timmers S. J. (vervolg van het bekende historisch overzicht van het Mataramsche rijk). — Een vorstelijk huwelijk (Bijzonderheden over het huwelijk van den Prangwedana met een dochter van den Sultan van Djokja).

Geografisch Tijdschrift.
 In de laatste jaargangen van het tijdschrift van het Deensche Aardrijkskundig Genootschap wordt meer aandacht aan Indië geschonken dan vroeger. Zoo vindt men in de jongste afl. (Nr. 2 van deel 26) een geïllustreerd opstel van H. Birket-Smith, getiteld „Palembang By i Syd-Sumatra. Dens Nutid og Fremtid". Wellicht zijn er onder de lezers van het Kol. Weekblad wel kenners van de Deensche taal; voor hen de volgende inhoudsopgave van het artikel. 1. Almindelig Oversigt. 2. Type og Klædedragt. 3. Nye og gamle Bygninger. 4. Kunstindustri. 5. Klima og Sundhedstilstand. 6. Handel og Industri. De schrijver is volgens den Regeerings-Almanak van 1921 Ingenieur Burgerl. Openb. Werken.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.
 Inhoud van afl. 15. Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N. (met plaat: Vorstelijk bruidspaar uit Midden-Java). — De Volksraad. Samenstelling, bevoegdheid, beteekenis, door A. E. Stokvis (met toepasselijke illustraties en portret van Gouv.-Gen. Graaf van Limburg Stirum). — Van huis en hof. IV. Weer overgeplaatst. — Een cerezaak. Karakterspel in drie bedrijven, door T. Brondgeest Sr. (slot).

Holland and her Colonies.
 Het vierde (Juli-) Nr. van dit maandschrift, published under the auspices of the Netherlands Chamber of Commerce te New-York, bevat een uitvoerige uiteenzetting van de geschiedenis der Djambi-aardolie-ontginning-misère. Het slot ervan luidt:

We cannot close this article without expressing the regret of the Netherlands Chamber of Commerce in New York, that is shared, we venture to say, by the great majority of the Dutch people that the Djambi controversy has caused the slightest friction between to governments. We are firm in our conviction that a more open, more business-like or commercial treatment of such questions, would greatly contribute to a better international understanding and to a lessening of acrimonious commentary in the press as well as in the halls of legislation.

De Tropische Natuur.
 Inhoud van afl. 6, jaarg. X. Een auto-botaniseertocht in Rembang, door J. Beumée (met ill.). — Een vischdier (Belostoma indicum L. en S.), de groote Indische bootsman, door S. Leeftmans. — Het Javaansche dwergertje, de kantjil, door D. v. L. (met ill.). — Een merkwaardige ramboelanvrucht, door J. C. v. d. M. (met ill.).

Nederlandsch-Indisch Rubbertijdschrift.
 6e Jaarg. No. 6. Over het oculeren van Hevea Brasiliensis, door Dr. W. Bobiloff. — Rubberplanters-vereniging (vergadering op 28 Mei '21 te Weltevreden). — De wijziging van ons tapsysteem en wat daarmee samenhangt, door J. B. Harmsen. — Aanteekeningen op het standaard-contract der Ned.-Ind. Vereniging voor den Rubberhandel, door Mr. G. J. Wijers. — Slijmziekte in een rubberplant. — Geen wettelijke beperking der rubberproductie. — 's Lands caoutchoucbedrijf. — Steun aan noodlijdende cultures. — Vooruitzichten van de rubberindustrie.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.
 Oorspronkelijke bijdragen in No. 49: De rubberslump, door D. N. — De huidige toestand van het vezelvraagstuk in het algemeen en in Ned.-Indië in het bijzonder, door A. Horst. — Tapproeven op eene rubberonderneming, door Ch. F. Scheidegger. — Clean-weeding, door Dibbetz. — Tentoonstelling van djerokvruchten te Batoe. — Wenken voor het afvullen, conserveren, enz. — Verder rubber-, thee-, rijst- en andere cultuurberichten.

Een geschrift over de bewoners der Kei-eilanden.
 Bij Teulings' Uitgevers-Maatschappij te 's-Hertogenbosch is verschenen een boekwerk van 400 blz. druks, getiteld: Uit een vreemde wereld of het leven en streven der Inlanders op de Kei-eilanden, door H. Geurtjens, M. S. C. Uitgegeven met subsidie van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap. De auteur, die hier het eerste uitvoerige geschrift geeft over de bevolking eener groep eilanden, deel uitmakend van de kleine Molukken, is voor ons geen onbekende; zijn loesend, onderhoudend geschreven schetsen in het weekblad de Java-Post, de Annalen van het Missie-huis te Tilburg en andere periodieken werden immer op prijs gesteld, wat niet te verwonderen is, als men weet dat de schrijver een reeks van jaren als missionaris onder de Keieezen heeft gewerkt, hun gebruiken en plechtigheden heeft medegedeeld, hun taal grondig bestudeerd. In het voor ons liggend boek, hier en daar verlicht met interessante illustraties, komt een en ander natuurlijk meer tot zijn recht. Pr. Geurtjens beschrijft achtereenvolgens I. Land en Volk, II. Godsdienst, III. Wetenschap, IV. De maatschappij, V. Het bedrijfsleven, VI. Het gezin.

De Indische Mercuur.
 No. 28. Oogstijfers uit Cuba, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — De klappertor, Oryctes rhinoceros, besproken door Prof. Dr. H. Roepke. — Het koopcontract in den overzeescher handel, door Mr. H. Craandijk, besproken door Mr. P. J. Prinsen Geerligts. — Verslag van de „Handelsvereniging" te Batavia over het jaar 1920. — De economische toestand van Suriname in 1920 (ontleend aan het verslag, uitgebracht door de vereniging voor Handel en Nijverheid in Suriname). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen. — Literatuur over vezelstoffen, plantenziekte en -plagen, bodemvraagstukken. Enz.

Dienst van Waterkracht en Electriciteit in Ned.-Indië. Catalogus der boekery. Uitgave van 1 Maart 1921 (Deelmate indeeling). (Bandoeng).

Overzicht van de tariefwetgeving van Ned.-Indië. Tarief van in- en uitvoerrechten. Bijgewerkt tot 1 Juni 1921. Regeeringsuitgave. ('s-Gravenhage).

Korte mededeeling omtrent een eigenaardige uiting van het vulkanisme van den Kloet, door ir. P. M. van Bosse. — Wegener's theorie toegepast op den Maleischen Archipel.

1) In het Voorwoord zegt Pr. Geurtjens: Ik heb de taal afgeluisterd en geboekstaafd en de regels nagevorscht welke ze beheerschen. Dit woordenboek en deze spraakleer der Keieeschen taal worden uitgegeven door het Encyclopedisch Bureau te Batavia.

N.V. Autogarage „CITO"
 SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804
 'S-GRAVENHAGE
Luxe Verhuur-Auto's

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND"
 AMSTERDAM.
PASSAGIERSDIENST
 van Amsterdam via Southampton, Genna, Port-Said naar
 SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

**Technisch-Bureau
K. F. HENNEMAN**

ATJENSTRAAT 68-70 DEN HAAG
Telefoon HAAG 245.

Electriciteit - Gas
Water - Centrale Verwarming - Sanitair
Drijfwerken - Machinerieën
Smederij - Instrumentmakerij
Adviezen - Plannen - Begrotingen

HOPLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
Hoofdkantoor: Amsterdam
Filiaal: Arnhem
Filiaal: 100 Gorinchem
Heemskerckstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
Tel. H. 3493. Inters. Tel. 309. Tel. 200. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. Krul

Salon de Rafraichissements 165

NOORDEINDE 44 DEN HAAG

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

LENSVELT NICOLA
Den Haag Holland

Beschuit en Roggebrood voor export.

ALLES OP TECHNISCH GEBIED.

droeg in totaal 16.023 balen van honderd kilogram, waarvan 10.828 balen afkomstig van de plantages.

In den aanvang van het jaar noteerde cacao op de lokale markt f 1.12 per kilogram. Aan het einde van het jaar was deze prijs gedaald tot f 0.40 per kilogram.

Het grootste gedeelte van den oogst werd verscheept naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

Het suikerbedrijf had nog een bevredigend jaar door de hooge prijsnotering in de eerste helft van 1920.

De productie van Liberia-koffie wijst in 1920 op een flinke toeneming. Zij bedroeg 17.053 balen volgens het officieel cijfer, dat echter te laag is, daar de plantages alleen reeds produceerden 17.416 balen, waarbij nog ongeveer duizend balen komt van den kleinen landbouw. Dat de uitvoer slechts tien duizend balen ongeveer bedroeg (nog niet een derde van het jaar te voren) wordt verklaard door het feit, dat in 1919 een groote opgestapelde voorraad van 1918 werd uitgevoerd. De oogst van 1920 is slechts ten deele uitgevoerd, in verband met de prijsdaling en de nagenoeg onverkooptbaarheid van het product.

In den aanvang van het jaar stond koffie genoteerd op f 1.05 per K.G., terwijl aan het eind van het jaar de prijs bedroeg f 0.40.

Van de uitgevoerde koffie ging twee derden naar Nederland.

Op de koffiecultuur waren groote verwachtingen gebouwd. Uit cultuuroogpunt is zij ongetwijfeld een succes. De geweldige prijsdaling was echter een leelijke streep door de rekening van menige onderneming.

Hoewel de productie van sinaasappelen de eigen consumptie ver overtrof, vond geen uitvoer plaats. De plantage La Liberté had een oogst van ruim een half miljoen vruchten, welke echter meerendeels aan de boomen bleven rotten. Nu het scheepvaartverkeer hersteld is, wordt de mogelijkheid van uitvoer opnieuw onder de oogen gezien. Eenigszins vooruitlopend op het verslag van 1921, kan worden medegedeeld, dat met succes in het begin van dit jaar kleine proefzendingen van sinaasappelen plaats vonden naar naburige West-Indische koloniën. Men beweert, dat het ook mogelijk is de vruchten naar Europa te verscheppen zonder koelinrichtingen, indien zij naar den eisch worden verpakt. In den laatsten tijd is men begonnen met de bereiding van wijn uit het sap der vruchten.

Wegens plaatsgebrek slaan wij over, hetgeen over den kleinen landbouw, de veeteelt en de balata- en goudindustrie wordt medegedeeld.

„Onderzoek naar ijzererts. De aanwezigheid van ijzererts in de kolonie is al vele jaren bekend. Reeds professor Martin maakte er in 1888 in zijn geologische schets van Suriname gewag van, en oppert de veronderstelling, dat dit erts misschien nog gewichtiger rol in de ontwikkeling der kolonie zal spelen dan het goud.

Het afgelopen jaar scheen het een oogenblik alsof die voorspelling in vervulling zou gaan. De ingenieur Douglas, die van Regeeringswege was uitgezonden voor bauxietonderzoek, constateerde aan de Marowijne de aanwezigheid van zulke uitgestrekte, rijke ijzerertslagen, dat hij een nader onderzoek aanbeval.

Gouverneur Staal stelde daarop de uitzending voor van een mijningenieur van Gouvernementswege. Middelerwijl verklaarde zich de firma W. H. Muller en Co. te Rotterdam bereid dit onderzoek voor hare rekening te doen geschieden. Kort daarop volgde de uitzending van professor J. A. Grutterink van de Technische Hoogeschool te Delft, die van Januari tot April in de kolonie vertoefde.

Tot het oogenblik van de samenstelling van dit verslag (April 1921) was omtrent het resultaat van het onderzoek van professor Grutterink geen enkel bericht in de kolonie ontvangen.

Aan het slot van het zeer belangrijke verslag een drietal nuttige statistieke tabellen over de productie van landbouwproducten, van goud en van balata, het laatste mede ter vergelijking met Fransch- en Britsch-Guiana en Venezuela.

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti.

Curaçao.

Uitvoer.

La Cruz schrijft naar aanleiding van de in de Curaçaosche Courant openbaar gemaakte statistiek, dat in de eerste drie maanden van dit jaar is uitgevoerd voor eene waarde van f 4.481.918. Verleden jaar is in hetzelfde tijdvak slechts voor f 1.775.284 uitgevoerd. Dit is een groote vooruitgang, welke is te danken aan den petroleum- en aan den fosfaat-uitvoer. Aan petroleumproducten werden in de eerste drie maanden uitgevoerd: benzine voor f 1.202.581, kerosine voor f 8084, gasoline voor f 82.063 en residu voor f 1.909.362, zoodat drie vierden van den geheelen uitvoer reeds hierin bestaat. Verleden jaar was dit bedrag f 2.000.000 ongeveer.

Santa Barbara voerde in 1921 uit voor eene waarde van f 517.550 in het eerste kwartaal; verleden jaar gaf hetzelfde tijdsverloop een bedrag van ongeveer f 100.000 minder. Daarentegen daalde de waarde van den uitvoer van steenkolen van f 666.455 tot f 447.959 en die van stroochoeden van f 156.168 op f 99.163. Het is mogelijk, dat de lage stand der valuta hiervan oorzaak is, zegt La Cruz. Vreemdelingen, die hier inkoopden doen, verliezen veel op hun geld. Maar was dit verleden jaar ook al niet zoo? Verleden jaar is uitgevoerd 35114 doezijn en dit jaar 23309 doezijn in het eerste kwartaal.

Oud-Gouverneur Helfrich.

Wij vernemen nog, dat oud-gouverneur Helfrich, die, gelijk bericht is, den 23sten Juni de kolonie verlaten heeft, eerst een reis naar Colon en Panama ging maken, met het voornemen om den 7den Juli met de *Stuyvesant* naar Holland terug te keeren. Dit schip wordt 1 Augustus hier verwacht.

Gouverneur Brantjes.

De nieuwe gouverneur Mr. Brantjes, die Roomsch Katholiek is, zal waarschijnlijk in September naar de kolonie vertrekken.

Raad van Bestuur.

De heer *Julius L. Penha* is tijdelijk belast met de functiën van lid van den Raad van Bestuur.

Korte Berichten.

Met de *Crijnsen* zijn hier te lande aangekomen dr. Evertsz en de heeren Forbes en Winkel, leden van den Kolonialen Raad.

De heer H. A. Statius Muller is tijdelijk benoemd tot leider van den weerkundigen dienst en tevens belast met het toezicht over de gouvernementsproefferreinen op Curaçao en over de met gouvernementssteun in te richten werken op landbouwkundig gebied.

De Salarisherziening.

Wij deelden reeds mee, dat een onderscheid wordt gemaakt tusschen gezinshoofden en niet-gezinshoofden. Dit criterium is, gelet op de bestaande toestanden, niet gemakkelijk. Art. 1 noemt niet minder dan 4 categorieën, welke hieronder vallen. In twee dezer zal moeten geoordeeld worden „naar alle uiterlijke kenteekenen.” De administrateur van financiën beslist. Beroep van deze beslissing staat op de „bezoldigingscommissie”, waarna de Gouverneur de eindbeslissing geeft. Zou het geen aanbeveling verdienen één dezer beslissers te laten vervallen, door of de eerste of de laatste beslissing aan de bezoldigingscommissie te geven.

Behalve de onderscheiding in gezinshoofden en niet-gezinshoofden, is de leeftijd van invloed op het bedrag der bezoldiging, in zoverre als het salaris van ambtenaren beneden 19 jaar lager dan de aanvangsbezoldiging door den Gouverneur wordt bepaald.

In de Memorie van Toelichting deelt de Gouverneur mee, dat zooveel mogelijk rekening is gehouden met de 59 „beginselen en overwegingen” van de Salarisherzieningscommissie. Eenige dezer „beginselen en overwegingen” mogen wij hier vermelden. Ten deele liggen zij op het terrein der „rechts-

KUNSTINSTITUUT

De Scheveningsche Muziekschool

Dir. JOSEPHINE WINTER 16
Keizerstraat 23 - Scheveningen

Wissel In- en Verkoop. Credietbrieven. Telegrafische Uitbetalingen.	Hollandsche Bank voor West-Indië		Incasseeringen. Handelsinformaties. Rembours- en Document.-Credieten.
	Heerengracht 252 130 Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.	AMSTERDAM CURACAO CARACAS VENEZUELA	

**HAARLEMSCHE
BANKVEREENIGING**

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

positie in ruimen zin, die later ook bij verordening worden geregeld, tenminste zoodanige regeling in voorbereiding. Bij de onderhavige verordening komen reeds ter sprake: eischen van toelating en bevordering, keuring bij indiensttreding, verlenging van den diensttijd in verschillende takken van dienst, plaatsing van de ambtenaren op de verschillende eilanden der kolonie, terwijl van de gelegenheid is gebruik gemaakt om kleinere betrekkingen te vereenigen en andere minder gewichtige betrekkingen op te heffen.

De ambtenaren moeten hun volle werkkraft ter beschikking van de kolonie stellen: geen toelagen voor bijbetrekkingen welke in den tijd, bestemd voor de hoofdbetrekking, worden vereischt; uitbreiding van de diensturen.

Onderzoek van bekwaamheid, niet alleen van candidaat-ambtenaren, maar ook naar vakkennis, voorzover daarvan bevordering afhankelijk is. Mogelijkheid van bevordering bij keuze, niet alleen bij ancienniteit. Ieder ambtenaar, wiens werkring hem daarvoor in aanmerking doet komen, moet voor eenigen tijd op de verschillende eilanden werkzaam worden gesteld. Geen standplaatstoelagen.

Wat het bedrag der bezoldiging betreft, wijst de Commissie op den grooten achterstand, op de voortdurend zwaardere eischen aan den dienst gesteld, op het verloop onder de ambtenaren, op de prijsstijging. Van den levensstandaard zegt zij, dat die minstens even hoog is als in Suriname, terwijl de bezoldiging veel lager is dan daar vóór de laatste verhooging. Het is gewenscht, dat zij, die met gelijken of gelijkwaardigen werkring in de kolonie worden belast, gelijk worden bezoldigd, zoodat dus aan hen, die uit het Moederland of andere koloniën worden uitgezonden, uit dien hoofde geen hogere bezoldiging wordt toegekend.

In het algemeen is het gewenscht, dat aan ambtenaren in tijdelijken dienst geen hogere bezoldiging wordt toegekend, dan voor ambtenaren in vasten dienst is bepaald.

Ambtenaren, aan wie een bijzondere opdracht wordt verstrekt, die in een nieuw ingestelden tak van dienst werkzaam zijn en ten slotte zij, die om bijzondere redenen aan den dienst der kolonie verbonden moeten worden, kunnen een hogere bezoldiging genieten dan de bezoldigingsschalen aangeven. In ieder geval wordt daarvoor de medewerking van den begroetingswetgever gevorderd.

De bezoldigingen moeten worden bepaald door de dienstprestatie, door de levenseischen van de klasse, waaruit in den regel de ambtenaren voor betrekkingen van ongeveer gelijke beteekenis voortkomen, terwijl voorts, en soms in de eerste plaats, rekening moet worden gehouden met de intellectuele en morele eischen, welke het ambt stelt.

(Wordt vervolgd.)

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Hardings uitnodiging.

De groote wereldgebeurtenis, welke als een verhoorde roep in orde in de verwarring, als een aanwijzing tot eendrachtige uitkomst in het moeras, als een houvast in den wanhopig woelenden chaos wordt beschouwd, speelt in het gedachtenveld, waarin deze rubriek zich beweegt.

Wat jaren geleden al losjes aan de oppervlakte der algemeene opinie lag, heeft zich geleidelijk scherper als de overtuiging van staatkundige groepen en van bekwame staatslieden doen kennen. Na de overwinning van Japan over Rusland verwachtte men een opeischen van Oost-Azië voor de Oost-Aziërs. Zoodra de tweespalt in China even terzijde gezet werd, wees men op een herleven van de uitbreidingszucht van het Rijk van het Midden. Men voelde dat de tegenstelling zich vormde tusschen de oude herlevende rijken van de Westkust van den Grooten Oceaan eenerzijds, en anderzijds de Europeesche mogendheden, welke daar groote koloniën hadden weten te bemachtigen, terwijl de sedert opgekomen nieuwe macht, Noord-Amerika, de verhouding verweekelde.

Maar China en Japan gunden elkaar de suprematie in de Oosten toch ook weer niet. Japan werkte mee tot het klein houden van China en palme Korea in. Omgekeerd plaatste

het zich ook niet dadelijk vierkant tegenover de Europeesche machten; het had zich zelfs door een verdrag aan Groot-Brittannië laten binden. Het voelde dat 't, alvorens met de oude koloniale mogendheden af te rekenen, wel eens eerst met de jonge mogendheid der Ver. Staten kon hebben af te rekenen, die de zee was overgestoken om Japan zelf uit zijn isolement te wekken, om zich meester van de Philippijnen te maken en om invloed in China te vestigen. Bij deze afrekening hoopte het op steun van Engeland te kunnen bouwen, dat altijd najverig is geweest op de toenemende beteekenis van Amerika. De opening van 't Panamakanaal versterkte ook nog de positie van N.-Amerika in den Pacificus.

Toen de groote oorlog kwam koos Japan spoedig dezelfde zijde als Groot-Brittannië. Het had 't oog op 't Duitsche pachtgebied van Kiao Tsjau, dat 't zich dan ook toeëigende. Daarna nam Japan niet in groote mate deel aan den strijd. Men zag daarin een slim sparen van krachten voor een eventueel lateren oorlog, welke toen reeds in den Grooten of Stillen Oceaan voorspeld werd.

De antipathie tegen de Duitsche politiek bracht de Ver. Staten ten slotte in den oorlog aan dezelfde zijde waar Engeland en Japan stonden. Voor korten tijd zwegen de onderlinge tegenstellingen.

De oorlog heeft de beteekenis van de Britsche vloot naar drieërlei maatstaf sterk gewijzigd. De groote verwachting, welke op de drijvende forten gebouwd was, werd ernstig geschokt; de bedreiging der torpedo's en onderzeeërs hield de vloot van reuzen in de oorlogshavens gevangen. Wanneer nu en dan eens uitgebroken werd en het tot een ontmoeting kwam, bleek de meerderheid in bekwaamheid en gevechtvaardigheid van de Britsche zeetactici volstrekt niet onbetwist boven die van de Duitsche marinemannen uit te blinken. Ten derde eischte de oorlog te land zoo onverbiddelijk alle beschikbare oorlogsmaterialen en grondstoffen op, dat daarvan niets afgegeven mocht worden om een vloot van twijfelachtige waarde op peil te houden. Bij 't einde van den oorlog voelde Engeland de beteekenis hiervan zeer goed. Het vond hierin een aanleiding te meer tot samengaan met Japan en tot nauwer aansluiting met zijne groote kroonkoloniën.

Aanvankelijk werkten de bondgenooten, die samen in Frankrijk tegenover Duitschland gestaan hadden, nog samen. Zij hoopten 't ook gauw klaar te spelen met dien anderen vijand: Sovjet Rusland. Daarbij onthield Japan zich niet; integendeel, het dacht zich een voorname rol en een voorname deel toe bij de verdeling, welke den daaraan verbonden strijd zou beëindigen. Dit liep intusschen heel leelijk tegen. Achtereenvolgens hebben allen den eigenlijken oorlog tegen Sovjet Rusland opgegeven en is elk op zijne manier tegenover dit rijk blijven politiseeren. Amerika en Engeland hebben zich daarbij vrij spoedig in menschen- en geldoffers beperkt; Japan bleef langer volhouden en verspeelde daarbij een groot deel van de tijdens den oorlog vergaarde voordeelen.

Het duurde niet lang, of de tegenstelling Amerika-Japan teekende zich weer, en tegelijk kwam de spanning tusschen Washington en Londen ook terug. De Ver. Staten gingen al dadelijk niet mee met 't verdrag van Versailles, dat den oorlogstoestand tusschen de overige geallieerden en Duitschland officieel beëindigde. Amerika toonde zich ook in 't geheel niet happig om de mandaten te aanvaarden, die men het wel wilde toedenken. Het wees deelneming aan den Volkenbond af. Het bouwde intusschen voort aan den tijdens den oorlog versterkten vloot, zoodat het zich ter zee de gelijksterke van Groot-Brittannië ging voelen en toonen.

Met Japan ontstonden netelige kwestieën, deels oude, welke weer boven kwamen, deels nieuwe. De Japansche expansiebehoefte vond b.v. scherpe en hatelijke tegenwerking in Noord-Amerika, speciaal in Californië. De Raad van Vieren nam een resolutie, waarbij het eiland Yap, als telegraafstation, aan Japan werd toegewezen. De Ver. Staten erkenden dit niet, daar 't besluit buiten hen om was genomen. Een incidentje als 't doodschietsen van een Amerikaansch officier door een Japansche schildwacht in Oost-Rusland werd tot een zaak van nationale geraaktheid gemaakt. De gevonden oplossingen voldeden geen der partijen. Japan werkte bovendien aan een groot vlootplan. Samen met Groot-Brittannië waren deze bondgenooten nog heel sterk, vooral als Lloyd George op de hulp der dominions kon rekenen.

Het tijdstip naderde, waarop de Japansch-Britsche overeenkomst eindigen zou. Lloyd George riep de vertegenwoordigers der overzeesche gebieden ter Rijksconferentie op. Daar, in Londen, zou uitgesproken worden, hoe alle deelen van 't Rijk eensgezind waren over 't hernieuwen van een Japansch-Britsche overeenkomst! Zoo is 't echter niet uitgekomen.

De vertegenwoordigers van Zuid-Afrika en Canada, Smuts en Meighen, spraken 't in hun eersten speech dadelijk en duidelijk uit, niets mocht gedaan worden, dat Noord-Amerika tegen 't hoofd zou stooten. De toekomst moest niet ge-

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN
Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-KONG, SOERABAYA, KOBE en SAN FRANCISCO.
Geregelde stoomvaartdiensten tusschen
Nederlandsch-Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN
(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië
en San Francisco.

**Dans-Instituut
WEIJNE**

vroeger Den Haag
THANS
ROTTERDAM
21 Jonker Fransstraat 21 47

Aanvang van de privaattlessen 12 September a.s.,
direct na zijn terugkeer uit
Engeland, Frankrijk en
Duitschland.

Aanvang van den nieuwen
cursus 17 October a.s.

Prospectus op aanvraag.

C. P. A. NICOLAI
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. N. 7057
hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Adverteeren doet verkoopen.

Het beste Engelse Rijwiel **de Rutge-Whitworth**
Het beste Hollandsche Rijwiel **de Hima**
Vertegenwoordigers voor DEN HAAG
Fa TIMMERMAN & Co.
Tasmanstraat 147 Pletterijstraat 170
Telefoon N. 7356 134 Telefoon N. 8742

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZOON
Telefoon H. 1880 en H. 3331
Waldeck Pymontkade 88 - Den Haag

**Stookt onze
1e soort
Turfbricketten**

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

Heffeveranciers.

□ □ DROGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN. □ □
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren
verkrijgbaar:

**De Indische
Rijsttafel.**
Recepten van een Indisch Kokki.
BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR
FRANÇOIS BLOM,
Schrijver van „De Moderne Kookkunst”
3DE DRUK.
Prijs: ingezaaid . . . f 0.75

GENEESKUNDIG ONDERZOEK
vóór het
HUWELIJK

Voorstanders hiervan, op het punt van trouwen,
kunnen op kiesche wijze hun doel bereiken door
als bruidsgeschenk aan te bieden een polis der

NILLMIJ ...van...
1859

Jaarpromie voor f 5000.- uit te keeren op 65 jaar,
of eender bij overlijden, voor 'n 25-jarige f 106.50

's GRAVENHAGE, Oranjestr. 13, Tel. H 3834
Hoofdinspecteur Veenestr. 1, Tel. H. 1389.
AMSTERDAM, Weteringschans 100, Tel. Z 8793

OLYMPIA THEATER
Prins Hendrikplein 3 - Tel. H. 9521

Elken Vrijdag nieuw afwisselend
programma.

Doorlopende Voorstelling,
aansvang 8 uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon
geschieden.

ZENDT, na lezing, dit blad aan een Uwer kennisson
die nog geen lid is van „Oost en West”.

richt zijn op een nieuwen oorlog in en om den Grooten
Oceaan, „vrede” moest het richtsnoer zijn. Amerika en Japan
zijn beiden te vriend te houden. Lloyd George, die meester
in 't behouden van de leiding der omstandigheden, waar
door hij zich laat leiden, wist 't roer dadelijk om te leggen
naar den wind, zooals die in het zeil blies. Het Japansche
verdrag behoefde eigenlijk niet op 13 Juli af te loopen, er
was een lezing te vinden, waardoor 't nog een jaar langer
kon loopen. Een verbond van de drie groote mogendheden,
welke zich als de beheerschers van den Grooten Oceaan
beschouwen, zou den wereldvrede verzekeren. Londen had alle
hoop Washington en Tokio hiervoor te winnen. Men dacht
eerst dat hiertoe geruimen tijd noodig zou wezen. De Fran-
sche pers zag er eerst een nieuwe aanwijzing in van „het
bloed kruipt waar het niet gaan kan”, zij sprak van een
Angelsaksisch blok, terstond gereed, nadat Amerika vrede
met Duitschland gesloten had en natuurlijk tegen Frankrijk
gericht. Lloyd George heeft ook deze beschuldiging te niet
weten te doen. Hij had nog een onderhandeling in petto;
dank zij deze, schijnt hij Harding gemakkelijk tot het be-
sluit te hebben gebracht, om zonder verwijl alle toonaan-
gevende mogendheden in de politiek van dezen tijd uit te
noodigen tot een conferentie over de kwestie van beper-
king der bewapening en over de problemen in den Stillen
Oceaan.

Groot-Brittannië heeft de uitnoodiging natuurlijk dadelijk
aanvaard. Frankrijk en Italië eveneens, blijde er niet buiten
gelaten te zijn. Maar Harding is verder gegaan; hij heeft ook
China uitgenoodigd, dat mede dadelijk instemmend geant-
woord heeft. Hij zou ook 't voornemen hebben Nederland te
vragen, dat als groote koloniale mogendheid op de grens
tusschen den Grooten- en Indischen Oceaan, daarbij zeker
een plaats verdient, terwijl het er ook prat op mag gaan
dat de Hollandsche geest, die door generaal Smuts tot uiting
gekomen is, de inspiratie tot de wereldconferentie gegeven
heeft. Fluisterend wordt gewag gemaakt van de mogelijk-
heid ook andere mogendheden (zoo België en Duitschland)
mede ter conferentie van 11 November te Washington ver-
tegenwoordigd te zullen zien. Mocht 't waar zijn! Japan
heeft bij 't beantwoorden geaarzeld. Dit heeft al tot comen-
taar geleid over de moeilijkheden welke zullen zijn op
te lossen. Moeilijkheden, welke hun grond vinden in rassen-
haat, handelsnijd, politieke mededinging, verschil van op-
vatting over doel, inrichting en werkwijze van een volken-
bond. Intusschen, daarvoor moet men juist bij elkander
komen.

Heeft Lloyd George de kans van slagen meenen te ver-
hoogen door 't initiatief van Harding te doen uitgaan, op
stuk van zaken zou hij toch weer gaarne het initiatief ge-
deeltelijk op Londen overbrengen. Hij heeft daarom voor-
gesteld, de twee voornaamste punten in kwestie afzonderlijk
te behandelen. De vraagstukken welke de Grooten Oceaan
politiek beheerschen, de kwestieën van 't Verre Oosten, zou-
den dan eerst en zelfs nu al tot een gemeenschappelijk over-
leg kunnen leiden; de vertegenwoordigers van de Dominions
zijn nog in Londen, Lloyd George is bereid en gereed om aan-
stonds de leiding op zich te nemen. De ontwapeningskwestie
zou dan in Washington tot haar recht komen.

De President van de Ver. Staten heeft blijkbaar weinig
zin om zoo de melk te laten afroemen. Zit in deze poging
der groote heeren ook al weer niet een aanwijzing van den
doorwerkenden, gevaarlijken nijd, zelfs bij de poging om
dezen in een overeenkomst tot zwijgen te brengen?

De geschiedenis kent wel voorbeelden van pogingen tot
het voorkomen van een oorlog, welke juist het onafwend-
bare ervan hebben aangetoond. Door de conferentie van
Algeiras was b.v., volgens de Europeesche staatslieden, de
waarschijnlijkheid van een grooten oorlog zeer toegenomen.
Maar 't verlangen naar vrede is thans zoo algemeen, dat van
de conferentie te Washington een meer verblijdenden uit-
slag mag worden verwacht. De vlootplannen voor Ned.-Indië
kunnen, dunkt ons, in elk geval op den afloop daarvan ge-
rust wachten.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:
**WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER
KOLONIËN.**

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande
worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling
van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan
mededeeling te doen aan het Informatiebureau der
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den
Haag.

Dans-Instituut NICK H. WISSE
Gediplomeerd Dansleeraar
LANGE BEESTENMARKT 108-110, DEN HAAG
Club- en Privaatlessen
in de Moderne Dansen
Privaatlessen aan Heeren met medewerking van
Dame (assistente).
Inlichtingen dagelijks van 2-4 en 7-10 uur.

Mutaties van 13 tot 20 Juli 1921.

Afschrijven.

- L. Kop, Den Haag, Edisonstraat 68.
- Mevr. G. F. Enger geb. Meyer Timmerman Thyssen, Den Haag, Scheveningscheweg 6.
- Mevr. Wed. M. L. Genet geb. Schultz, Den Haag, Obrechtstraat 335.
- C. Monod de Froideville, Scheveningen, Middelburgstr. 58.
- Café Restaurant de Zon, Middelburg (Abonnement).
- Café Nationale v/h. Suisse, Nijmegen, Burchstraat (idem).
- Hotel de la Promenade, Scheveningen (idem).
- Café Rondeel, Rotterdam, Hoogstraat (idem).
- Hotel Maas, Rotterdam, Boompjes (idem).
- Hotel café restaurant Victoria, Den Haag, Spuistraat (idem).
- A. H. Hofkamp, Kap. Inf., Bandoeng, Soembawastraat 14.
- E. Sternberg, Ambt., Laboean Bilik.
- E. H. Carpentier Alting, Notaris, Weltevreden, Koningsplein Z. 4.

Adresveranderingen.

- H. E. Levert, Den Haag, van: van Boetzelaerlaan 125 naar: Stadhouderslaan 140.
- Dr. J. Nieuwenhuis, Chef Ziekenhuis K. P. M., van: Den Haag, A. v. Saxenstraat 25, naar: Weltevreden, Hoofdlaan 100.
- toor K. Pakketv. Maatschappij, f 5.
- Maatschappij voor Koloniale ondernemingen, van: Den Haag, Bezuidenhout 11 naar: Rotterdam, Parklaan 3, f 2.50.
- J. G. Albers, Onderwijzer O.-I., van: Buitenzorg naar: Nijmegen, Grootestraat 31, f 5.
- Mevr. M. C. van Erpers Royaards geb. Bakhuizen van den Brink, van: Den Haag, Fred. Hendriklaan 246, naar: Medan Amplas, f 2.50.
- S. F. van Jusingha, Administr. s.f. Remboen, van: Brussel naar: Ulrum (Groningen), f 5.
- C. H. Voorhoeve, Geëmpl. Bat. Petr. Maatschappij van: Rijswijk, Julianastraat 22, naar: Ermelo, Parallelweg, f 5.
- A. C. Koopmans, Adj.-Directeur Moluksche Handelsverg., van: Den Haag, J. v. Oldenbarneveldtlaan 24, naar: Amsterdam, Nassaukade 369, f 5.
- F. H. Sanders, Gew. Secretaris, van: Djambi naar: Amersfoort, Bergstraat 27, f 7.50.
- Mevr. Wed. W. F. Sikman geb. Coenraad, Apeidoorn, van: Kanaalstraat 19 naar: Hoogakkerlaan 13.
- Mevr. van Bylevelt, van: Laren, Oostereind 820, naar: Nijmegen, Burchstraat, Hotel Broggia, f 2.50.
- H. M. Wolf (Leerling Landbouwschool), van: Deventer, Polstraat 31, tijdelijk naar: Maastricht, School voor verloofde officieren.
- Mevr. E. van Deventer-Maas, van: Den Haag, Surinamstraat 20, tijdelijk naar: Ellecom, bij Dieren, pension Buitenzorg.
- P. H. Willemsse, Contr. B. B., van: Den Haag, Copernicusstraat 6, naar: Weltevreden, Hoofdpostkantoor, Poste Receptante, f 5.

Ik legateer aan de Vereeniging „Oost en West”, gevestigd te 's-Gravenhage en goedgekeurd bij verschillende Koninklijke Besluiten, de Somma van

De ondergeteekende,

Naam.

Woonplaats.

Desverkiezend voege men hierbij: Vrij van alle kosten en rechten, ook van het recht van successie.

Centraal-Apotheek DE KOEDOE
Frederik Hendriklaan 166 Tel. S. 1053
ALLE RECEPTEN worden
tegen den laagst mogelijken prijs gereed gemaakt

1, N° 29
ze
ten
21.
ssen, De
Obrecht
urgstr. 33
ent).
at (idem)
Spuisstraat
Koning
125 naar
van: Den
Hoofdkant
van: Den
8, f 250
naar: N
i van de
ir: Me
a: Brussel
ppij van
lweg. f 5
ndelsver
: Amster
r: Amer
orn, van
No. van: N
Deventer
r verlof
Surinam
sion B
opernieu
oste Ber
Oost
e en
lijke
alle
ssie.
OOE
1053
12
maakt

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN
Eigen Kofferfabriek
G. KERNER & Co.
BATAVIA DEN HAAG SOERABAIJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038
Alle goederen worden onder garantie geleverd.
Eventuele vergissingen worden aan onze filialen
in Indië kosteloos hersteld.

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL
Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
Filiaal: ARNHEM Eusebiusbl. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging „OOST en WEST”.
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aankomende met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, Koffiedrinken en dineeren, tegen zeer billijke tarieven. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

- ** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:
1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
3. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 4. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
 - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 5. d. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.
- N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.
- Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
Lessen in Moderne Talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitse-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Opleiding admisse examen H.B.S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Bujs Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstraat 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens. Assist.-Resid., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ
Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD” =
Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624
STOFFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

De Haagsche Broodfabriek
„Theario”
Fabriek en Kantoor:
Bilderdijkstraat 139
LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK
met speciale afdeling
BANKETBAKKERIJ.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS.

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder contrôle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S ORGELS
REPARATIE - STEMMEN - RUILEN
Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN
GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

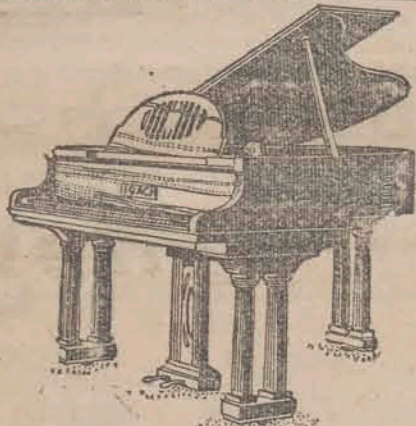

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Wereldmerk IBACH.

L. C. JACOBI

's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. H. 1403

Wendt U voor

**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAI & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146

's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeentelieferanciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij
de Directie te Amsterdam en te Batavia.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co.

Oudste en Soliedste Adres Oppericht Anno 1781

Groote Markt 4 DEN HAAG, Tel. 1974 Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten

Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sorteering Slaapkamer-Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

BAD

costuums
mutsen
mantels
mullen
handdoeken
lakens
matten

F. P. JANSSEN - WASSENAAR

Rijksstraatweg 135

Tel. Haag Kieviet 562

Reparatiewerkplaatsen

van Auto's, Motoren, Rijwielen

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 98-106

Zeer groote sorteering in

KOUSSEN

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Terenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubi-
leeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Drukkerij ten Hagen

levert tegen billijken prijs drukwerk,
dat aan bijzondere eischen voldoet.